

370.64

1623

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ—ΧΡΙΣΤΟΥ Χ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Καθηγητών τῆς Βαρβακείου Προτύπου Σχολῆς

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν λόγων

ΕΚΛΟΓΑΙ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν
τῆς Ε' τάξεως τῶν γυμνασίων νέου τύπου

ΕΚΔΟΣΙΣ ΟΓΔΟΗ

Ἄριθ. ἐγκρ. ἀποφ. $\frac{44429 15254}{12 8 1932}$

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
44—ΟΔΟΣ ΟΥ'ΙΝΣΤΩΝ ΤΣΩΡΤΣΙΑ—44

1946

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1623
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ—ΧΡΙΣΤΟΥ Χ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Καθηγητῶν τῆς Βαρβακείου Προτύπου Σχολῆς

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΕΚΛΟΓΑΙ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν
τῆς Ε' τάξεως τῶν γυμνασίων νέου τύπου

ΕΚΔΟΣΙΣ ΟΓΔΟΗ

Ἀριθ. ἐγκρ. ἀποφ. $\frac{44429 15254}{12 8 1932}$

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
44—ΟΔΟΣ ΟΥ'Ι'ΝΣΤΩΝ ΤΣΑΡΤΣΙΛ—44

1946

Κάθε γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐκ τῶν συγγρα-
φέων Ν. Φραγκίσκου ἰδιοχείρως ἢ διὰ σφραγίδος.

.....
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
Α. ΣΙΑΕΡΗ ΚΑΙ Γ. ΜΗΑΝΤΗ
.....ΟΔΟΣ ΒΕΡΑΝΖΕΡΟΥ 24r.....
.....

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ι. Ο ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

Ι. ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΒΙΟΣ

Ο Ἰσοκράτης ἦτο Ἀθηναῖος γεννηθεὶς τὸ 436 π.Χ. Ἐπαιδευθὴν πλησίον τῶν φιλοσόφων Σωκράτους, Προδίκου καὶ τοῦ ῥήτορος Γοργίου. Κατ' ἀρχὰς ἐγένετο λογογράφος, ὅπως καὶ ὁ Λυσίας, ἔπειτα δὲ ἤνοιξε ῥητορικὴν σχολήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδίδασκε θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τὴν ῥητορικὴν καὶ ὑπέσχετο νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητὰς του ὄχι μόνον ῥήτορας, ἀλλὰ καὶ σοφοὺς, ἦτοι πεπαιδευμένους καὶ ἱκανοὺς νὰ ἐννοῶσι καὶ πράττωσι τὰ δέοντα. Τὸ πρόγραμμά του τοῦτο ἐφάνη ἐξ ἀρχῆς πολὺ ἐκκυστικὸν δι' ὄσους ἐπεθύμουν νὰ τύχουν πρακτικῆς παιδείας. Ἀλλὰ καὶ ὁ διευθύνων τὴν σχολήν ὡς ἐπιτηδειότατος διδάσκαλος ἐφρόντιζε νὰ ἱκανοποιῇ τὰς προσδοκίας τῶν μαθητῶν του.

Ἐνεκα τούτου συνέρροον διαρκῶς εἰς τὸ σχολεῖον αὐτοῦ Ἀθηναῖοι καὶ ξένοι ὄχι μόνον ὅσοι ὠνειρεύοντο νὰ ἀναδειχθοῦν δεινοὶ ῥήτορες, ἀλλὰ καὶ οἱ μέλλοντες νὰ τραποῦν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἄλλοι ἐπιθυμοῦντες νὰ τύχουν ἀνωτέρας καθόλου μορφώσεως. Τόσον δὲ λαμπροὺς καρποὺς ἔφερεν ἡ διδασκαλία του, ὥστε ὁ Κικέρων λέγει, ὅτι ἡ σχολὴ τοῦ Ἰσοκράτους ὑπῆρξεν ὁ τρωικὸς ἵππος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἕξοχοι μόνον ἄνδρες. Καὶ ἀληθῶς καὶ πολιτικοὶ καὶ ἱστορικοὶ καὶ ποιηταὶ καὶ ῥήτορες ἐκ τοῦ σχολείου αὐτοῦ ἔλαβον τὴν πρώτην παρόρμησιν, καὶ πρὸς ἀξιολογιάτους καὶ ἰσχυροτάτους ἄνδρας τῶν χρόνων ἐκείνων, τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, τὸν τῆς Σπάρτης Ἀρχίδαμον καὶ τὸν τῆς Μακεδονίας Φίλιππον, συνῆψεν ὁ Ἰσοκράτης σχέσεις διὰ τοῦ σχολείου του. Τινὲς μάλιστα ἐκ τούτων ἀντήμειβον αὐτὸν πλουσιοπαρόχως διὰ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἔπεμπε πρὸς αὐτούς.

Ἀλλὰ τὴν μεγάλην του φήμην ὤφειλεν ὁ Ἰσοκράτης ὄχι εἰς τὴν δρασίν του ὡς διδασκάλου τῆς ῥητορικῆς, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐπιδεικτικούς καὶ πολιτικούς του λόγους, τοὺς ὁποίους δὲν ἐξεφώνησεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔγραψεν ὡς προοιμιακά, διὰ νὰ χρησιμεύουν συγχρόνως ὡς πρότυπα τῆς τέχνης εἰς τοὺς μαθητὰς του. Δι' αὐτῶν ἐπεδίωκε νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὴν πορείαν τῶν πολιτικῶν γεγονότων καὶ πρὸ πάντων νὰ ἐπιτύχῃ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἰδανικόν, τὴν συνένωσιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων πρὸς κοινὴν

κατὰ τῶν βαρβάρων πόλεμον. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἐλάχιστος πρακτικὸς οὗτος ἰδεολόγος ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ του καὶ ἀπέθανε πλήρης πικρίας καὶ θλίψεως τὸ 338 π.Χ., ὅτε μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ τὴν ἀκολοθησασαν μάχην τῆς Χαιρωνείας εἶδε διαψευδομένας τὰς ἐλπίδας του περὶ ἐθνικῆς ἐνότητος τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία τιμῶσα τὴν μνήμην του ἐκίδεν σεν ἀντὸν δημοσίᾳ δαπάνῃ.

2. ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

Ἐκ τῶν λογοτεχνικῶν ἔργων τοῦ Ἰσοκράτους περιῆλθον εἰς ἡμᾶς 9 ἐπιστολαὶ πρὸς ἐπιφανῆ πρόσωπα καὶ βασιλεῖς καὶ 21 λόγοι. Ἐκ τούτων τρεῖς εἶναι παραινετικοί, ἕξ δικανικοὶ καὶ δώδεκα ἐπιδεικτικοί. Ὁ περιφημότερος ἐξ ὅλων εἶναι ὁ πανηγυρικός, περιέχων τὸ ἐγκώμιον τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν ἰδέαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας πάντοτε ἐνεπνέετο ὁ ῥήτωρ, ἥτοι τὴν κατάλυσιν τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐρίδων τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἐνώσιν αὐτῶν κατὰ τῶν βαρβάρων.

Ὁ Ἰσοκράτης δὲν ἐξεφώνει, ὅπως εἶπομεν, τοὺς λόγους του δι' ἀτολμίαν καὶ ἀσθένειαν τῆς φωνῆς, ἀλλ' ἡ διάδοσις αὐτῶν ἦτο εὐρύτατη. Οἱ λόγοι του ἀναγινωσκόμενοι εἰς περιορισμένον κατ' ἀρχὰς κύκλον ἀντεγράφοιτο καὶ ἔπειτα διεδίδοντο εὐρύτερον. Εἰς τὴν σύνταξιν δὲ αὐτῶν ἠσχολεῖτο ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, ὥστε ἡ τεχνικὴ τελειότης των εἶναι ἀπαράμιλλος.

Δύο ἐκ τῶν μικροτέρων λόγων τοῦ Ἰσοκράτους, ὁ πρὸς Νικοκλέα καὶ ὁ Εὐαγόρας, περιέχονται εἰς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν.

II. ΕΙΣΑΓΩΓΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ - ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Α'

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Είσαγωγή

Ὁ Νικοκλῆς ἦτο βασιλεὺς τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος, διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του Εὐαγόραν τὸ 375 π.Χ. Ὅπως ἐκεῖνος οὕτω καὶ ὁ Νικοκλῆς εἶχε στενωτάτην πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν ἐπαφὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας. Ἦτο σπουδαστὴς τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ φίλος τοῦ ῥήτορος Ἰσοκράτους, ὁ ὁποῖος ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον τοῦτον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του καὶ βραδύτερον ἄλλον, τὸν Εὐαγόραν. Καὶ διὰ τῶν δύο τούτων λόγων ὁ Ἰσοκράτης δίδει πολυτίμους συμβουλὰς εἰς τὸν Νικοκλέα ἀναφερομένας εἰς τὸν τρόπον τῆς ἀσκήσεως τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας.

Εἶναι ἄγνωστος ὁ χρόνος τοῦ θανάτου τοῦ Νικοκλέους, βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι, ἂν καὶ ἦτο οὗτος φόρου ὑποτελὴς εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, δὲν ἐδίστασε νὰ διεκδικήσῃ ἐνόπλιως τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας του, ἀφοῦ ἤλθε πρὸς τοῦτο εἰς συνεννόησιν καὶ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἄλλων κυπριακῶν πόλεων.

Ὁ πρὸς Νικοκλέα λόγος τοῦ Ἰσοκράτους ἀνῆκει, μετὰ τῶν δύο ἄλλων λόγων αὐτοῦ, Νικοκλέους ἢ Κυπρίων καὶ πρὸς Δημόνικον, εἰς τοὺς περιελθόντας εἰς ἡμᾶς τρεῖς παραινετικούς λόγους. Οἱ λόγοι οὗτοι περιέχουν πλῆθος σοφῶν γνωμῶν ἄνευ φανεροῦ τινος δεσμοῦ συνηρημολογημένων.

α'

1 Οἱ μὲν εἰωθότες, ὧ Νικόκλεις, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν ἐσθῆτας ἄγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναι μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνι-

κώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων καπηλεύειν.
2 ἐγὼ δ' ἠγησάμην ἂν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεάν
καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρόπουσαν ἐμοὶ τε δοῦναι
καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθείην ὀρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμά-
των ὀρεγόμενος καὶ τίνων ἔργων ἀπεχόμενος ἄριστ' ἂν
καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοῖς. τοὺς μὲν γὰρ
ιδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ
3 τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην
βουλευέσθαι τὴν ἡμέραν, ἔπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκα-
στοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἡ παρρησία καὶ
τὸ φανερώς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλήξαι καὶ τοῖς ἐ-
χθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις· πρὸς δὲ τού-
τοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑπο-
θήκας ὡς χρῆ ζῆν καταλελοίπασιν· ὥστε ἐξ ἀπάντων τού-
4 των εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίνεσθαι. τοῖς δὲ τυράννοις
οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὓς ἔδει παιδεύεσθαι μᾶλλον
τῶν ἄλλων, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνουθέ-
τητοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων
αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὀ-
μιλοῦσι. καὶ γὰρ τοὶ κύριοι γιγνόμενοι καὶ χρημάτων
πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆ-
σθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιθήκασιν ὥστε πολλοὺς
ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον τὸν
τῶν ιδιωτευόντων μὲν, ἐπεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν
5 τῶν τυραννευόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς
τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους καὶ τὰς δυναστείας, ἰσοθέους ἄ-
παντες νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας· ἐπειδὴν
δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διε-
ξιόντες ὀρῶσι τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἤκιστα χρῆν διεφθαρμέ-
νους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκα-
σμένους, τοῖς δ' ἀμφοτέρωτα ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν
ὀπωσοῦν ζῆν ἠγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιού-
6 των συμφορῶν ἀπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. ταύτης

δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς αἰτιόν ἐστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὡσπερ ἱερωσύνην παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ἐστι καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον.

β'

Καθ' ἐκάστην μὲν οὖν τὴν προᾶξιν, ὧν ἂν τις μάλιστα δύναίτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν αἰεὶ παρόντων ἔργον ἐστὶ συμβουλεύειν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὧν χρὴ στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον 7 ἔξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέσεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γὰρ καὶ τῶν μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων ἔτι μὲν ἐν ταῖς 8 διανοίαις ὄντα τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν. οὐ μὴν ἀλλὰ τό γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλελειμμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἰδιώτας παιδεύοντες ἐκείνους μόνον ὠφελούσιν· εἰ δὲ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὀνήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.

γ'

Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων 9 ἔργον ἐστὶν· ἂν γὰρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἐροῦμεν. οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ

μικρᾶς ποιῆσαι τὰ γὰρ ἄλλα τὰ συμπύπτοντα κατὰ τὴν
10 ἡμέραν ἐκάστην τούτων ἔνεκα πρακτέον ἐστί. καὶ μὴν
ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ
περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ῥαθυμεῖν μηδ' ἀμε-
λεῖν ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονημώτερον διακείσονται τῶν
ἄλλων. δέδεικται γάρ, ὅτι τοιαύτας τὰς βασιλείας ἔξου-
11 σιν, οἷα σπερ ἂν τὰς αὐτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. ὥστ'
οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν
ὡς τοῖς βασιλεύουσι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν ἅπασαι γὰρ
αἱ πανηγύρεις οὐδὲν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἄθλων,
περὶ ὧν ὑμεῖς καθ' ἐκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν.

δ'

Ἦν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως, ὅ-
σον περ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προσέχεις, τοσοῦτον καὶ
12 ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέ-
λειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς
δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονημωτέρους γίνεσθαι μηδε-
μίαν δύναμιν ἔχειν μηδὲ καταγνῶς τῶν ἀνθρώπων το-
σαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὐρήκα-
μεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν καὶ πλείονος ἀξίας
ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς ἀρετὴν ὠφελή-
σαιμεν, ἀλλ' ὡς καὶ τῆς παιδείσεως καὶ τῆς ἐπιμελείας
13 μάλιστα δυναμένης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργετεῖν, οὕτω
διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονη-
μωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων, οὓς ἂν δύνῃ, μετα-
πέμπου, καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιομούντων μήτε
τῶν σοφιστῶν μηδεὶ οἷου δεῖν ἀπειρώς ἔχειν, ἀλλὰ
τῶν μὲν ἀκροατῆς γίγνου, τῶν δὲ μαθητῆς, καὶ παρασκευά-
ζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτὴν, τῶν δὲ μειζόνων
ἀγωνιστὴν· διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνασίων τάχιστ' ἂν
γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὀρθῶς
14 βασιλεύοντα καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσοντα. μάλι-

στα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθεῖης, εἰ δεινὸν ἠ-
γῆσαιο τοὺς χεῖρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοη-
τοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν· ὅσῳ γὰρ ἂν
ἐρρωμενεστέρωσ τὴν τῶν ἄλλων ἀνοϊαν ἀτιμάσης, το-
σοῦτῳ μᾶλλον τὴν αὐτοῦ διάνοϊαν ἀσκήσεις.

ε'

Ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρῆ τοὺς μέλλοντάς τι¹⁵
τῶν δεόντων ποιήσεις, πρὸς δὲ τούτοις φιλόανθρωπον
εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν· οὔτε γὰρ ἵππων οὔτε κυνῶν οὔτ'
ἀνδρῶν οὔτε ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἷόν τε καλῶσ
ἄρχειν, ἂν μὴ τις χαίρη τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι
τὴν ἐπιμέλειαν. μελέτω σοι τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παν-¹⁶
τὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν, γινώσκων, ὅτι
καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν αὐται
πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆ-
θος θεραπεύωσι. καλῶσ δὲ δημαγωγῆσεις, ἢν μὴθ' ὑβρι-
ζειν τὸν ὄχλον ἐᾶσ μὴθ' ὑβριζόμενον περιορᾶσ, ἀλλὰ
σκοπῆσ, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰσ τιμὰσ ἔξουσιν, οἱ δ'
ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα
καὶ μέγιστα χρηστῆσ πολιτείας ἐστίν.

ς'

Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει καὶ¹⁷
μετατίθει τὰ μὴ καλῶσ καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὐ-
ρετῆσ γίγνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μὴ, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖσ
ἄλλοισ ὀρθῶσ ἔχοντα. ζῆτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαί-
ους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖσ ὁμολογουμένους,
πρὸς δὲ τούτοισ οἵτινες τὰσ μὲν ἀμφισβητήσεις ὡσ ἐλα-
χίστασ, τὰσ δὲ διαλύσεις ὡσ οἷόν τε ταχίστασ τοῖσ πολίταισ
ποιοῦσι· ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖσ καλῶσ
κειμένοισ. τὰσ μὲν ἐργασίας αὐτοῖσ καθίστη κερδαλέασ,¹⁸
τὰσ δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰσ μὲν φεύγωσι,

πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχουσι τὰς κρίσεις ποιοῦ πε-
ρὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς χάριν μηδ'
ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ' αἰεὶ ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν γί-
γνωσκε καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων
γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς
19 νόμους τοὺς καλῶς κειμένους. οἴκει τὴν πόλιν ὁμοίως ὡς-
περ τὸν πατρῶον οἶκον ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς
καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἴν' εὐδοκιμῆς ἄ-
μα καὶ διαρκῆς τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσο μηδ' ἐν
μῆ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθύς ἀφανιζομένων, ἀλλ' ἐν
τε τοῖς προειρημένοις καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ
ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀνα-
λωμάτων αὐτῷ τε σοὶ παραμενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις
πλείονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.

20 Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιεῖ μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέ-
δειξαν, ἡγοῦ δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ θερα-
πειαν μεγίστην, ἂν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιοτάτον σαυτὸν
παρέχῃς· μᾶλλον γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους ἢ τοὺς ἱερεῖα
πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν.

ζ'

Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς τῶν φίλων τοὺς οἰκειοτάτους,
21 ταῖς δ' ἀληθείαις αὐταῖς τοὺς εὐνουστάτους. φυλακὴν ἀ-
σφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τὴν τε τῶν φίλων
ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὐνοίαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρό-
νησιν· διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ σφῆξιν τὰς τυ-
ραννίδας μάλιστα ἂν τις δύναίτο. κήδου τῶν οἴκων τῶν
πολιτικῶν, καὶ νόμιζε καὶ τοὺς δαπανῶντας ἀπὸ τῶν σῶν
ἀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν·
ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν κα-
22 λῶς βασιλευόντων ἐστί. διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλή-
θειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν ὥστε πιστοτέρους εἶναι
τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὄρκους

ἅπασιν μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν παρέχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς ἄγοντας, ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γὰρ τοὺς τοιοῦτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. τοὺς πολλοὺς φόβους²³ ἐξαίρει τῶν πολιτῶν καὶ μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις. ποιεῖ μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾗ. δεινὸς μὲν φαίνεται τῷ μηδὲν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἀμαρτανωμένων.

Ἄρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ σφόδρα²⁴ κολάζειν, ἀλλὰ τῷ πάντας ἠτῶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἄμεινον αὐτῶν σὲ βουλευέσθαι. πολεμικὸς μὲν ἴσθι ταῖς ἐπιστήμας καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. οὕτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἡττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς ἑαυτὸν ἀξιῶσθαι. φιλονεῖ²⁵ μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν κρατήσαντί σοι μέλλει συνοίσειν. φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἠττωμένους, ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. μεγαλόφρονος νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους ὧν οἰοί τ' εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. ζήλου μὴ τοὺς²⁶ μεγίστην ἀρχὴν κησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους, καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἔαν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβου καὶ κινδύνου καὶ κακίας ἀρχῆς, ἀλλ' ἂν τοιοῦτος ὧν, οἷον χροῖ, καὶ πρᾶτων ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.

η'

- 27 Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὧν ἤδιστα συνδιατριψείς, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδώς, ὅτι πάντες οἱ μὴ σοι πλησιάσαντες ὁμοίον σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιοῦσι. τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων
- 28 ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι. πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅτι ἂν λέγῃς ἢ ποιῇς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. δίδου παρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῆς ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας. δίδρα καὶ τοὺς τέχνη κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς τε λέγοντας, ὁποῖοί τινές εἰσι,
- 29 καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι. ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας αἰσπερ τοὺς ἔξαμαρτάνοντας.

Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἦττον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἂν οὐδεμιᾶ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῆ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τ' ἐπιδώσεις καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις.

θ'

- 30 Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐ-

τοῖς ὄντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμά-
 ζωσι. λάνθανε μὲν, ἦν ἐπὶ τῷ σοι συμβῆ τῶν φαύλων
 χαίρειν, ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. μὴ ³¹
 τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας
 ἀτάκτως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα
 τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων, ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὄ-
 λης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι. σημεῖον ἔστω σοι τοῦ
 καλῶς βασιλεύειν, ἂν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορω-
 τέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐ-
 πιμέλειαν. περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον ³²
 μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἢ δ'
 ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημά-
 των οὐκ ὠνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παραγίγνεται,
 τὴν δ' οὐχ οἷόν τ' ἄλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσα-
 σθαι. τρύφα μὲν ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα
 κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρῆ τοὺς βασιλεύοντας ἐν
 τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἴν' οἱ μὲν ὁρῶντες διὰ τὴν
 ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες
 διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην
 ἔχωσιν. ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ καὶ τὰς ³³
 πράξεις, ἴν' ὡς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτῃς· κρᾶ-
 τιστον μὲν γὰρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ
 δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἵρου καὶ μὴ
 πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις
 ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνεισιν.

ι'

Ἄστειος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ τῇ τυ- ³⁴
 ραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει.
 χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ τῶν προσταγμά-
 των· εὐρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνο-
 μένους ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους
 εἶναι ταπεινοὺς φαινομένους. δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφο-

τέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκα-
35 τέρα προσοῦσαν διαφεύγειν. ὅ τι ἂν ἀκριβῶσαι βουλευ-
θῆς ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρία
μέτιθι καὶ φιλοσοφία· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδοὺς
σοι δείξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι δύ-
νασθαι σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γινόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς
ιδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἂν γὰρ τὰ παρεληλυθότα
36 μνημονεύης, ὅμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει. δει-
νὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ιδιωτῶν τινὰς ἐθέλειν ἀποθνήσκειν,
ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολ-
μᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐ-
δοκιμήσουσι. βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα
μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. μάλιστα μὲν πειρῶ
τὴν ἀσφάλειαν καὶ σαυτῶ καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν· ἦν
δ' ἀναγκασθῆς κινδυνεύειν, αἴρου ἑθελόντα καλῶς μᾶλ-
37 λον ἢ ζῆν αἰσχροῶς. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βα-
σιλείας, καὶ φρόντιζ', ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύ-
της πράξεις.

ια'

Μὴ περιίδῃς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἅπασαν ἅμα διαλυ-
θεῖσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς
38 ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. μελέτα περὶ καλῶν
ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῆς ὅμοια τοῖς εἰρη-
μένοις φρονεῖν. ἅττ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνεται βέλτι-
στα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. ὦν τὰς δόξας ζηλοῖς, μι-
μοῦ τὰς πράξεις. ἂ τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἂν συμβουλεύσειας,
τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίου. χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζή-
39 τει βελτίῳ τούτων. σοφοὺς νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ
μικρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγάλων λέγον-
τας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμέ-
νους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορρίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέ-

τρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ διαταρατομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἐπισταμένους.

ιβ'

Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ πολλὰ τῶν λεγομένων ἐστίν, ⁴⁰
ἀ καὶ σὺ γιγνώσκεις· οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσοῦτων ὄντων τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. ἀλλὰ γὰρ ⁴¹
οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρῆ τούτοις τῶν ἐπιτηδευμάτων ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον οὔτ' ἄπιστον οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀλλ' ἠγεῖσθαι τοῦτον χαριέστατον, ὅς ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίας ἀθροῖσαι πλεῖστα δυνηθῆ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ κάκει- ⁴²
νό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλευόντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἠδιστά γ' αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας· καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν, πλησιάζειν δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. σημεῖον δ' ἂν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεό- ⁴³
γνιδος καὶ Φωκυλίδου ποίησιν· καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἰροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε τῶν προεχόντων ποιη- ⁴⁴
τῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστα ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν ἢ-

διον γὰρ ἂν κωμωδίας τῆς φαυλοτάτης ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειαν.

ιγ'

- 45 Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν; ὅλως γὰρ εἰ θέλομεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὐρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις οὔτε τῶν θρεμμάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς καὶ φιλοπόνους εἶναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιοῦντας· ὥστε πῶς ἂν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παραινῶν
- 46 ἢ διδάσκων ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθονοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἀπλοῦς δ' ἠγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερόν αὐτῶν ἴσασι, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι, βούλονται δ' ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι καὶ σκέψασθαι περὶ τινος τῶν ἀναγκαίων.
- 47 εὐροὶ δ' ἂν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις ἢ λοιδοροῦντας ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βουλευομένους, ἀλλ' εὐχομένους, λέγω δ' οὐ καθ' ἀπάντων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄντων.
- 48 ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλευομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμίλλας ψυχαγωγοῦνται· διὸ καὶ τὴν Ὀμήρου ποιήσιν καὶ τοὺς πρώτους εὐρόντας τραγωδίαν ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέροις ταῖς ιδέαις ταύταις κατεχρήσαντο

πρὸς τὴν ποίησιν. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πο- 49
λέμους τοὺς τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύ-
θους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν, ὥστε μὴ μόνον
ἀκουστοὺς ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι τοιοῦτων
οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυ-
μοῦσι τοὺς ἀκροωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθε-
τεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον,
οἷς ὀρῶσι τοὺς ὄχλους μάλιστα χαιρόντας.

ιδ'

Ταῦτα δὲ διήλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ ἕνα 50
τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν
γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πρα-
γμάτων μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς
ἡδοναῖς κρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμά-
ζειν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ περὶ μὲν τῶν γυμνασίων τῶν τῆς 51
ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες καί
φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν
πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἔσεσθαι
τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦ-
σιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἐκάστου τούτων
φαίνεσθαι βουλευέσθαι δυνάμενον. χρὴ τοίνυν ἀφέμενον 52
τῶν ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμ-
βάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν και-
ρῶν θεωρεῖν συμβουλεύοντας, εἰ δὲ μή, καθ' ὅλων τῶν
πραγμάτων λέγοντας. καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γινώσκοντας
τῶν δεόντων ἀποδοκίμαζε· δῆλον γάρ, ὡς ὁ μηδὲν ὄν
αὐτὸς χρήσιμος οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειε· τοὺς
δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους ὀρᾶν πλέον τι τῶν ἄλ- 53
λων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θεράπευε, γινώσκων, ὅτι
σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον
ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν. ἡγοῦ δὲ τούτους μεγίστην

σοι ποιεῖν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν
σὴν πλεῖστ' ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν.

ιε'

54 Ἐγὼ μὲν οὖν ἅ τε γινώσκω παρήνεκα καὶ τιμῶ σε
τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος· βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλ-
λους, ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοι
δωρεάς, ἅς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν δι-
δόντων ἢ παρὰ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς κἂν
σφόδρα χορῆ καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείτης οὐ κατατρι-
ψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

II. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Εισαγωγή

Ὁ Εὐαγόρας ἀνῆκεν εἰς οἶκον, ὁ ὁποῖος ἐβασίλευεν ἐπὶ μακρότατον χρόνον εἰς τὴν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου. Ἄλλος Εὐαγόρας, συγγενῆς του, ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ Φοίνικος βασιλέως, ὁ δὲ Εὐαγόρας οὗτος διατρέχων τὸν κίνδυνον νὰ φρονευσθῆ, ἐπειδὴ εἶχε δικαίωμα ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἔφυγεν εἰς Κιλικίαν. Ἐκεῖ ὠργάνωσε συνωμοσίαν καὶ τὸ 410 π. Χ. ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σαλαμίνα κρυφίως μετὰ τινων συνωμοτῶν, ἐξεδίωξε τὸν τότε βασιλέα καὶ ἔλαβε τὴν βασιλείαν. Ὡς βασιλεὺς ἀνεδείχθη μέγας μεταρρυθμιστής. Ἀποῦ ὠχύρωσε τὴν Σαλαμίνα, ὠργάνωσε τὸ ἐμπόριον, ἠῦξησε τὸ ναυτικὸν καὶ εἰσήγαγεν ἐκ νέου εἰς τὴν Κύπρον τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων. Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἀνεγνώρισεν αὐτόν, ἐπελήφθη τῆς ἐπεκτάσεως τῆς δυνάμεώς του καὶ κατέλαβε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Κύπρου. Συνεπολέμησε μετὰ τοῦ Ἀθηναίου Κόνωνος καὶ τῶν Περσῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἔπεισε νὰ ἀγωνισθοῦν, εἰς τὴν Κνίδον κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Ἦδη οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ 396 εὐγνωμονοῦντες εἶχον ἀνεγείρει εἰς τὸν Κεραμεικὸν ἀνδριάντα τοῦ Εὐαγόρου. Ἡ ἀνταλκίδειος συνθήκη (387) ἀφῆκε τὴν Κύπρον εἰς τοὺς Πέρσας, ὁ δὲ Εὐαγόρας ἠγωνίσθη κατ' αὐτῶν, μέχρις οἵτου ἐπέτυχεν ἕνεκα διαφωνίας τῶν ἀρχηγῶν τοῦ περσικοῦ στρατοῦ τὴν σύναψιν εἰρήνης, διὰ τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀρχὴ του εἰς τὴν Σαλαμίνα. Μὴ κυρωθείσης ὁμως τῆς συνθήκης ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ὁ Εὐαγόρας συνέχισε τὸν ἀγῶνα ἐπὶ δεκαετίαν (386-376). Τέλος δὲ ἐπιτυχῶν βοήθειαν ἐκ μέρους τῶν Λακεδαιμονίων ἠγάγασε τοὺς Πέρσας εἰς σύναψιν ἐντίμου δι' αὐτὸν συνθήκης. Ὀλίγον βραδύτερον ἐδολοφονήθη, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ υἱὸς του Νικόκλης. (Ἰσ. Εὐαγόρας—Ξενοφ. Ἑλλ. Δ' 8,34—Διοδ. ΙΑ' 110, ΙΕ' 2,8,347).

Τὸ ἐγκώμιον τοῦ Εὐαγόρου εἶναι λόγος συναφῆς μὲ τὸν πρὸς

Νικοκλέα. Ἦτο δὲ ὁ πρῶτος τοῦ εἶδους τούτου, διότι προηγου-
 μένως τὰ ἐγκώμια τῶν συγχρόνων ἀνελάμβανον νὰ πλέκουν οἱ
 ποιηταί. Διὰ τοῦτο δὲ μὲ ὑπερηφάνειαν ἐξαίρει τὴν νέαν ταύτην
 ἐφεύρεσιν τῆς σοφίας του ὁ δῆτωρ εἰς τὴν § 8 τοῦ παρόντος λόγου.

Ὁ λόγος αὐτὸς ἐγράφη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐαγόρου τὸ
 374 π. Χ. καὶ μετὰ τὸν πρὸς Νικοκλέα παραινετικὸν περὶ τὸ 370
 π. Χ., ὅπως γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὸ τέλος του, ὅπου λέγει «οὐ νῦν
 σε παρακελεύομαι σπουδάζειν περὶ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ πάλαι»,
 τ. ἕ. «ἐν ταῖς παραινέσεσιν». Πρῶτον δηλ. ἔγραψε πρὸς αὐτὸν τὰς
 παραινέσεις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ἔπειτα δεῦτερον
 τὸν ἐπιτάφιον τοῦτον, διὰ νὰ φανῇ καὶ δι' αὐτοῦ περισσότερον εὐ-
 νοϊκὸς εἰς τὸν Νικοκλέα, ἐφόσον ἐξηκολούθει νὰ τιμᾷ καὶ μετὰ θά-
 νατον τὸν Εὐαγόραν. Μερικοὶ λέγουν, ὅτι ἔλαβε καὶ τριάκοντα
 τάλαντα διὰ τὸν λόγον του τοῦτον.

α'

1 Ὅρῶν, ὦ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πα-
 τρὸς οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερο-
 μένων, ἀλλὰ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς
 ἀγῶσιν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἵππων τε καὶ τριήρων
 ἀμίλλαις, καὶ λείποντ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ὑπερ-
 2 βολήν, ἠγησάμην Εὐαγόραν, εἴ τις ἔστιν αἰσθησις
 τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὐμε-
 νῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν ὀρῶντα
 τὴν τε περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέ-
 πειαν, πολὺ δ' ἂν ἔτι πλείω χάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις
 ἄπασιν, εἴς τις δυνηθεῖη περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ
 καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διελθεῖν τῶν ἐκείνω πεπρα-
 3 γμένων· εὐρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύ-
 χους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖ-
 σθαι βουλομένους, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐ-
 κλεῶς αἰρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ
 βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας, ὅπως ἀθάνα-
 4 τον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. αἱ μὲν οὖν
 δαπάναι τῶν μὲν τοιούτων οὐδὲν ἐξεργάζονται, τοῦ δὲ

πλούτου σημείον εἰσιν· οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες, οἱ μὲν τὰς δυνάμεις τὰς αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμωτέρους κατέστησαν· ὁ δὲ λόγος, εἰ καλῶς διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, αἰμίμηστον ἂν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

β'

Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν τοὺς ἐφ' 5 αὐτῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους, ἵν' οἱ τε δυνάμενοι τὰ τῶν ἄλλων ἔργα κοσμεῖν, ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους, ταῖς ἀληθείαις ἐχρῶντο περὶ αὐτῶν, οἱ τε νεώτεροι φιλοτιμωτέρως διέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, ὅτι τούτων εὐλογήσονται μᾶλλον, ὧν ἂν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσι. νῦν δὲ τίς οὐκ ἂν ἀθυμήσειεν, ὅταν 6 ὄρῃ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ καὶ τοὺς ἐπέκεινα γενομένους ὑμνουμένους καὶ τραγωδουμένους, αὐτὸν δὲ προειδῆ, μηδ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς ἐκείνων ἀρετάς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιωθησόμενον ; τούτων δ' αἴτιος ὁ φθόνος, ᾧ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν· οὕτω γάρ τινες δυσκόλως πεφύκασιν, ὥσθ' ἡδίων ἂν εὐλογουμένων ἀκούοιεν, οὓς οὐκ ἴσασι, εἰ γεγονάσι, ἢ τούτων ὑφ' ὧν εὖ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν. οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας 7 τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δ' ἄλλους ἐθιστέον ἀκούειν περὶ ὧν καὶ λέγειν δίκαιόν ἐστιν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἴσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστώσιν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας αἰεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων.

γ'

8 Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπὸν ἔστιν, ὃ μέλλω ποιεῖν,
ἄνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. σημεῖον δὲ μέ-
γιστον· περὶ μὲν γὰρ ἄλλων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν
λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες, περὶ δὲ
9 τῶν τοιούτων οὐδεὶς πώποτ' αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχεί-
ρησε. καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην. τοῖς μὲν γὰρ
10 ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γὰρ πλησιάζον-
τας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἷόν τ' αὐτοῖς ποιῆσαι
καὶ διαλεγόμενους καὶ συναγωνιζομένους οἷς ἂν βουλη-
θῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμέ-
νοις ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ
μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς εἴ-
11 δεσι διαποικίλαι τὴν ποιήσιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους
οὐδὲν ἔξεστι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν ὀνο-
μάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς
περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι χρῆσθαι. πρὸς δὲ
τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν ἅπαντα ποιού-
σιν, οἱ δ' οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἃ τοσαύτην ἔχει
χάριν, ὥστ' ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχη
κακῶς, ὅμως αὐταῖς ταῖς εὐρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίας
12 ψυχαγωγοῦσι τοὺς ἀκούοντας. γνοίη δ' ἂν τις ἐκείθεν
τὴν δύναμιν αὐτῶν· ἦν γὰρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδο-
κιμούντων τὰ μὲν ὀνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπη,
τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς
δόξης, ἧς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. ὅμως δέ, καίπερ το-
σοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον ἀλλ'
ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἔστιν, εἰ καὶ τοῦτο δυνήσονται,
τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὐλογεῖν μηδὲν χειρόν τῶς ἐν ταῖς
ᾠδαῖς καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

δ'

Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐαγόρου καὶ 12
τίνων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ
μοι πρέπειν καμὲ τῶν ἄλλων ἕνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν,
ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῷ καὶ μεγίστων
παραδειγμάτων καταλειφθέντων οὐδὲν καταδεέστερον
αὐτὸν ἐκείνων παρέσχεν. ὁμολογεῖται μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ 13
Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμιθέων εἶναι, τούτων δ' αὐτῶν
οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γὰρ
τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὐρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας,
τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας, οὗτοι δ' ἅπαντες ὀνομα-
στότατοι τῶν καθ' αὐτοὺς γεγόνασι.

ε'

Τοῦτο μὲν γὰρ Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἕκγονος, τοῦ δὲ 14
γένους τῶν Τευκρινῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν,
ὥστε γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς Ἑλλησι καὶ πολλῶν
ἀνθρώπων διαφθαρέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφο-
ρᾶς ὑπερέβαλλεν, ἦλθον οἱ προεστώτες τῶν πόλεων ἰκε-
τεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας καὶ τῆς
εὐσεβείας τῆς ἐκείνου τάχιστ' ἂν εὐρέσθαι παρὰ τῶν
θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν. σωθέντες δὲ καὶ 15
τυχόντες ὧν ἐδεήθησαν, ἱερὸν ἐν Αἰγίνῃ κατεστήσαντο
κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, οὗπερ ἐκείνος ἐποίησατο τὴν εὐ-
χήν. καὶ καθ' ἐκείνον τε τὸν χρόνον, ἕως ἦν μετ' ἀνθρώ-
πων, μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διετέλεσεν· ἐπειδὴ τε με-
τήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτωνι καὶ Κόρηι με-
γίστας τιμὰς ἔχων παρεδρεῦειν ἐκείνοις.

στ'

Τούτου δὲ παῖδες ἦσαν Τελαμών καὶ Πηλεύς, ὧν ὁ
μὲν ἕτερος μεθ' Ἡρακλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατεύσά- 16

μενος ἀριστείων ἠξιώθη. Πηλεὺς δ' ἔν τε τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους κινδύνους εὐδοκιμήσας Θέτιδι τῇ Νηρέως, θνητὸς ὢν ἀθανάτῳ συνώκησε, καὶ μόνου τούτου φασὶ τῶν προγεγενημένων ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον ἀσθῆναι.

ζ'

17 Τούτοις δ' ἑκατέρου, Τελαμῶνος μὲν Αἴας καὶ Τεῦκρος ἐγενέσθη, Πηλέως δ' Ἀχιλλεύς, οἱ μέγιστον καὶ σαφέστατον ἔλεγχον ἔδοσαν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐν ταῖς αὐτῶν πόλεσι μόνον ἐπρώτευσαν, οὐδ' ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς κατόικουν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἑκατέρων
18 ἀθροισθέντων, οὐδενὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀπολειφθέντος, ἐν τούτοις τοῖς κινδύνοις Ἀχιλλεύς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν, Αἴας δὲ μετ' ἐκεῖνον ἠρίστευσε, Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων συγγενείας ἄξιος καὶ τῶν ἄλλων οὐδενὸς χείρων γενόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συνεξέειλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον Σαλαμῖνά τε κατόικισεν, ὁμώνυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὔσης, καὶ τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεῦον κατέλιπεν.

η'

19 Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὐαγόρα παρὰ τῶν προγόνων ὑπάρξαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστι. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῆς πόλεως κατοικισθείσης κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ Τεύκρου τὴν βασιλείαν εἶχον, χρόνῳ δ' ὕστερον ἀφικόμενος ἐκ Φοινίκης ἀνὴρ φυγὰς καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύοντος καὶ μεγάλας δυναστείας
20 λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ κακὸς μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς τὸ πλεονεκτῆσαι, τὸν μὲν εὐεργέτην ἐξέβαλεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασιλείαν κατέσχευεν. ἀπιστῶν δὲ τοῖς πεπραγμένοις καὶ βουλόμενος ἀ-

ἀσφαλῶς κατασκευάσασθαι τὰ περὶ αὐτὸν τὴν τε πόλιν
ἔξεβαρβάρωσε καὶ τὴν νῆσον ὅλην βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ
κατεδούλωσεν.

θ'

Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων καθεστῶτων καὶ τῶν ἐκ-21
γόνων τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἐχόντων Εὐαγόρας γίνε-
ται περὶ οὗ τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄ-
ψεις τὰς ἐν τοῖς ὑπνοῖς γενομένας, ἐξ ὧν μειζόνως ἄν
φανεῖν γεγρονῶς ἢ κατ' ἀνθρώπον, αἰροῦμαι παραλιπεῖν,
οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φα-
νερόν, ὅτι τοσοῦτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν
ἐκείνῳ πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφήμι
τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάν-
τες οἱ πολῖται συνίσασιν. ἄρξομαι δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμέ-
νων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

ι'

Παῖς μὲν γὰρ ὧν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφρο-22
σύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικού-
τοις ἐστί. καὶ τούτων μάρτυρας ἄν τις ποιήσαιτο, τῆς
μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέντας τῶν πολιτῶν, τοῦ
δὲ κάλλους ἅπαντας τοὺς ἰδόντας, τῆς δὲ ῥώμης τοὺς
θεασαμένους τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖνος τῶν ἡλικιωτῶν
ἐκρατίστευσεν. ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ ταῦτά τε πάντα συνη-23
ξήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρεία προσεγένετο καὶ σοφία
καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ' ὥσπερ ἑτέροις
τισίν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν. τοσοῦτον γὰρ 24
καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγ-
κεν, ὥσθ', ὅποτε μὲν αὐτὸν ὀρῶεν οἱ τότε βασιλεύοντες,
ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἡγουμένους
οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύσιν ἐν ἰδιώτου μέ-
ρει διαγαγεῖν. ὅποτε δ' εἰς τοὺς τρόπους ἀποβλέψειαν,
οὕτω σφοδρῶς πιστεύειν, ὥστ', εἰ καὶ τις ἄλλος τολμῶη

περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσε-
σθαι βοηθόν.

ια'

25 Καὶ τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαπτούσης οὐδετέρου
τούτων ἐψεύσθησαν. οὔτε γὰρ ἰδιώτης ὢν διετέλεσεν οὔ-
τε περὶ ἐκείνους ἐξήμαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην ὁ δαίμων
ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν, ὅπως καλῶς λήψεται τὴν βασι-
λείαν, ὥσθ', ὅσα μὲν ἀναγκαῖον ἦν παρασκευασθῆναι δι'
26 ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἕτερος ἔπραξεν, ἐξ ὧν δ' οἶόν τ' ἦν
ὁσίως καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα διεφύλα-
ξεν. εἰς γὰρ τῶν δυναστευόντων ἐπιβουλεύσας τόν τε τύ-
ραννον ἀπέκτεινε καὶ συλλαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν,
ἡγούμενος οὐ δυνήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ κά-
27 κείνον ἐκποδῶν ποιήσαιτο. διαφυγῶν δὲ τὸν κίνδυνον
καὶ σωθεὶς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν αὐτὴν γνώ-
μην ἔσχε τοῖς ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν·
οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἂν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς
παρούσας τύχας ταπεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος
δ' εἰς τοσοῦτον μεγαλοφροσύνης ἦλθεν, ὥστε τὸν ἄλλον
χρόνον ἰδιώτης ὢν, ἐπειδὴ φεύγειν ἠναγκάσθη, τυραννεῖν
28 ᾗθήθη δεῖν. καὶ τοὺς μὲν πλάνους τοὺς φυγαδικούς καὶ τὸ
δι' ἐτέρων ζητεῖν τὴν κάθοδον καὶ θεραπεύειν τοὺς αὐτοῦ
χείρους ὑπερεΐδε, λαβὼν δὲ ταύτην ἀφορμήν, ἦνπερ χροῖ
τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι καὶ μὴ προτέρους
ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος ἢ κατορθώσας τυραννεῖν ἢ
διαμαρτῶν ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους, ὡς οἱ
τοὺς πλείστους λέγοντες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τούτων
29 παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κάθοδον. ὅθεν καὶ μάλιστα'
ἂν τις καὶ τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἦν εἶχε
παρὰ τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλοντος γὰρ πλεῖν μετὰ
τοσοῦτων ἐπὶ τηλικαύτην προᾶξιν τὸ μέγεθος καὶ πάντων
τῶν δεινῶν πλησίον ὄντων οὔτ' ἐκεῖνος ἠθύμησεν οὔτε

τῶν παρακληθέντων οὐδείς ἀποστῆναι τῶν κινδύνων ἠξίωσεν, ἀλλ' οἱ μὲν ὥσπερ θεῶ συνακολουθοῦντες ἅπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὁμολογημένοις, ὁ δ' ὥσπερ ἡ στρατόπεδον ἔχων κρεῖττον τῶν ἀντιπάλων ἢ προειδώς τὸ συμβησόμενον οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην.

ιβ'

Δῆλον δ' ἐκ τῶν ἔργων ἀποβὰς γὰρ εἰς τὴν νῆσον³⁰ οὐχ ἠγήσατο δεῖν χωρίον ἐχυρὸν καταλαβὼν τὸ σῶμ' ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας περιδεῖν, εἴ τινες αὐτῷ τῶν πολιτῶν βοηθήσουσιν, ἀλλ' εὐθύς, ὥσπερ εἶχε, ταύτης τῆς νυκτὸς διελὼν τοῦ τεύχους πυλῖδα καὶ ταύτη τοὺς μεθ' αὐτοῦ διαγαγὼν προσέβαλλε πρὸς τὸ βασιλείον. καὶ τοὺς³¹ μὲν θορύβους τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς γινομένους καὶ τοὺς φόβους τοὺς τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν θεατῶν—δεδιότες γὰρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχὴν, τοῦ δὲ τὴν ἀρετὴν ἡσυχίαν εἶχον—οὐ πρότερον ἐ-³²παύσατο μαχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐχθρούς, πρὶν ἐλὼν τὸ βασιλείον καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐτιμωρήσατο καὶ τοῖς φίλοις ἐβοήθησεν, ἔτι δὲ τῷ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

ιγ' 13

Ἦγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθεῖην,³³ ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίπομι τὸν λόγον, ῥάδιον ἐκ τούτων εἶναι γνῶναι τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου καὶ τὸ μέγεθος τῶν πεπραγμένων· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἐχομένων οἶμαι δηλώσειν.

ιδ'

34 Τοσοῦτων γὰρ τυράννων ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γεγενημένων οὐδείς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον ἐκείνου κτησάμενος. εἰ μὲν οὖν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις τὰς Εὐαγόρου παραβάλλοιμεν, οὔτ' ἂν ὁ λόγος ἴσως τοῖς καιροῖς ἀρμόσειεν οὔτ' ἂν ὁ χρόνος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειεν ἢν δὲ προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν μὲν χειρόν ἐξετώμεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθῆσόμεθα περὶ αὐτῶν.

ιε'

35 Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων τίς οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους προκρίνειεν; οὐδείς γάρ ἐστιν οὕτω ῥάθυμος, ὅστις ἂν δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαβεῖν μᾶλλον ἢ κτησάμενος ὥσπερ ἐκεῖνος τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν.

ιστ' - 16

36 Καὶ μὴν τῶν γε παλαιῶν καθόδων αὐταὶ μάλιστα εὐδοκιμοῦσιν, ἅς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γὰρ οὐ μόνον τῶν γεγενημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συντιθέασιν. ἀλλ' ὅμως οὐδείς αὐτῶν μεμυθολόγηκεν, ὅστις οὕτω δεινοὺς καὶ φοβεροὺς ποιησάμενος τοὺς κινδύνους εἰς τὴν αὐτοῦ κατήλθεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποίηται διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ τέχνης περιγενόμενοι τῶν ἐχθρῶν.

ιζ' 17

37 Ἄλλὰ μὴν τῶν γ' ἐπὶ τάδε γεγενημένων, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἀπάντων, Κῦρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχήν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον, καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα

θαυμάζουσιν. ἀλλ' ὁ μὲν τῷ Περσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὁ πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ῥαδίως ἂν ποιήσῃαν ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν προειρημένων διαπραξάμενος. ἔπειτ' ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρα- 38 τηγίας οὕτω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἂν ὑπέμεινεν, ἐκ δὲ τῶν τούτῳ πεπραγμένων ἅπασι φανερόν, ὅτι ῥαδίως ἂν κάκεινοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησε. πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν ὀσίως καὶ δικαίως ἅπαντα πέπρακται, τῷ δ' οὐκ εὐσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν· ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀπώλεσε. Κύρος δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. ὥστ', εἴ τινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τὴν ἑκατέρου κρίνειν, δικαίως ἂν Εὐαγόραν καὶ τούτου μᾶλλον ἐπαινέσῃαν. εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν ὑποστειλάμενον μη- 39 δὲ δεῖσαντα τὸν φθόνον, ἀλλὰ παρρησίᾳ χρησάμενον εἰπεῖν, οὐδεὶς οὔτε θνητὸς οὔθ' ἡμίθεος οὔτ' ἀθάνατος εὐρεθήσεται κάλλιον οὐδὲ λαμπρότερον οὐδ' εὐσεβέστερον λαβὼν ἐκείνου τὴν βασιλείαν. καὶ τούτοις ἐκείνως ἂν τις μάλιστα πιστεύσειεν, εἰ σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζῃεν ἐπιχειρήσειεν, ὅπως ἕκαστος ἐτυράννευσε. φανήσομαι γὰρ οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου μεγάλα λέγειν προθυμούμενος, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκῶς.

ιη' 18

Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων ἂν καὶ 40 τῶν λόγων αὐτῷ προσῆκεν ἀξιούσθαι· νῦν δ' ἅπαντες ἂν ὁμολογήσειαν τυραννίδα καὶ τῶν θείων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον καὶ σεμνότατον καὶ περιμαχητότατον εἶναι τὸν δὴ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς ἂν ἢ ποιητῆς ἢ λόγων εὐρετῆς ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν ;

ιθ' ¹⁷
² ³

41 Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν τοῖς ἄλλοις
εὐρεθῆσεται καταδεέστερος γενόμενος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν
εὐφύεστατος ὢν τὴν γνώμην καὶ πλεῖστα κατορθοῦν δυ-
νάμενος ὅμως οὐκ ᾤηθη δεῖν ὀλιγορεῖν οὐδ' αὐτοσχε-
διάζειν περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν καὶ
φροντίζειν καὶ βουλευέσθαι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διέ-
τριβεν, ἠγούμενος μὲν, εἰ καλῶς τὴν αὐτοῦ φρόνησιν
παρασκευάσειεν, ὁμοίως αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἔξειν,
θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν μὲν ἄλλων ἕνεκα τῆς ψυχῆς ποι-
οῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς δὲ ταύτης μηδὲν τυγχάνου-
42 σι φροντίζοντες. ἔπειτα καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν
αὐτὴν διάνοιαν εἶχεν· ὄρων γὰρ τοὺς ἄριστα τῶν ὄντων
ἐπιμελουμένους ἐλάχιστα λυπούμενους, καὶ τὰς ἀληθινὰς
τῶν ὀρθομιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' ἐν ταῖς εὐπρα-
γίαις καὶ καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέταστον παρέ-
λειπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πράξεις ἦδει καὶ τῶν
πολιτῶν ἕκαστον ἐγίνωσκεν, ὥστε μήτε τοὺς ἐπιβουλεύ-
οντας αὐτῷ φθάνειν μήτε τοὺς ἐπικεικῆς ὄντας λανθάν-
νειν, ἀλλὰ πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γὰρ
ἔξ ὧν ἑτέρων ἤκουεν οὔτ' ἐκόλαζεν οὔτ' ἐτίμα τοὺς πο-
λίτας, ἀλλ' ἔξ ὧν αὐτὸς συνήδει τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο
43 περὶ αὐτῶν. ἐν τοιαύταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν καταστή-
σας οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προσπι-
πτόντων οὐδὲ περὶ ἕν πεπλανημένως εἶχεν, ἀλλ' οὕτω θεο-
φιλῶς καὶ φιλανθρώπως διώκει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς
εἰσαφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζη-
λοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας· ἅπαντα
γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ
χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρχων, νομί-
44 μως δὲ τοὺς ἔξαμαρτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμβού-
λων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος

πολλὰ μὲν τῶν χρωμένων ἠττώμενος, ἅπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγιγνόμενος· σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς, ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως οὐδ' ἀνωμάλως διακείμενος, ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις ὁμολογίας ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, 45 ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομένοις· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐργεσίαις ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος, τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς ὢν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἄλλων φύσιν ὑπερβάλλειν· ἠγούμενος τῶν ἡδονῶν, ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος ὑπ' αὐτῶν· ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥαστώνας κτώμενος, ἀλλ' οὐ διὰ μικρὰς ῥαθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος· ὅλως οὐδὲν παραλείπων ὃν προσεῖναι δεῖ τοῖς βασιλεῦ- 46 σιν, ἀλλ' ἐξ ἐκάστης τῆς πολιτείας ἐξειλεγμένος τὸ βέλτιστον, καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς πόλεως ὅλης διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐβουλία, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν· καὶ ταῦθ' ὅτι προσῆν Εὐαγόρα, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ῥάδιον καταμαθεῖν.

κ' 20

Παραλαβὸν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωμένην καὶ 47 διὰ τὴν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς Ἑλληνας προσδεχόμενην οὔτε τέχνας ἐπισταμένην οὔτ' ἐμπορίῳ χρωμένην οὔτε λιμένα κεκτημένην ταῦτά τε πάντα διώρθωσε καὶ πρὸς τούτοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτίησεν καὶ τεῖχη προσπεριεβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσεν καὶ ταῖς ἄλλαις κατασκευαῖς οὕτως ἠΰξησε τὴν πόλιν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἑλληνίδων ἀπολελεῖσθαι, καὶ δύναμιν τσαούτην ἐνεποίησεν, ὥστε πολλοὺς φοβεῖσθαι τῶν πρότερον

48 καταφρονούντων αὐτῆς. καίτοι τηλικαύτας ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ οἷόν τ' ἐστίν, ἦν μὴ τις αὐτὰς διοικῆ τοιούτοις ἤθεσιν, οἷοις Εὐαγόρας μὲν εἶχεν, ἐγὼ δ' ὀλίγῳ πρότερον ἐπειράθην διελθεῖν. ὥστ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγων τῶν ἐκείνῳ προσόντων, ἀλλὰ μὴ πο-
49 λὺ λίαν ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. τίς γὰρ ἂν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύσεως, ὅς οὐ μόνον τὴν αὐτοῦ πόλιν πλείονος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὅλον τὸν περιέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα προήγαγεν; πρὶν μὲν γε λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχὴν οὕτως ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥστε καὶ τῶν ἀρχόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες ὁμότατα πρὸς
50 τοὺς Ἑλληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν· νῦν δὲ τοσοῦτον μεταπεπτώκασιν, ὥσθ' ἀμιλλᾶσθαι μὲν, οἵτινες αὐτῶν δόξουσι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους αὐτῶν γυναῖκας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ σφίσι αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παιδείου ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρίβειν ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰσθότες ἦσαν· καὶ τούτων ἀπάντων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν Εὐαγόραν αἴτιον εἶναι προσομολογήσειεν.

κα'

51 Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς ὁσιότητος τῆς ἐκείνου· τῶν γὰρ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ κάγαθοὶ τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἤλθον εἰς Κύπρον οἰκήσοντες, ἡγούμενοι κουφοτέρα καὶ νομιμωτέρα εἶναι τὴν Εὐαγόρου πολιτείαν τῶν οἰκοι πολιτειῶν ὧν τοὺς μὲν ἄλλους ὀνομαστί διελθεῖν πολὺ ἂν ἔργον εἴη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ πλείστους ἀ-

ρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἑλλήνων τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι
 δυστυχήσας ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὐαγόραν ἤλ-
 θε, νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν παρ'
 ἐκείνῳ καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἂν αὐτὸν γενέ-
 σθαι βοηθόν· καὶ πολλὰ πρότερον ἤδη κατορθωκῶς
 οὐδὲ περὶ ἐνὸς πώποτε πράγματος ἔδοξεν ἄμεινον ἢ περὶ
 τούτου βουλευσασθαι· συνέβη γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν ἄφι- 53
 ξιν τὴν εἰς Κύπρον καὶ ποτῆσαι καὶ παθεῖν πλεῖστ' ἀγα-
 θά· πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔφθασαν ἀλλήλοις πλησιάσαν-
 τες καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς ἢ τοὺς
 πρότερον οἰκειοὺς ὄντας· ἔπειτα περὶ τε τῶν ἄλλων ὁμο-
 νοοῦντες ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν καὶ περὶ τῆς
 ἡμετέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχον· ὁρῶντες γὰρ 54
 αὐτὴν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις οὔσαν καὶ μεγάλῃ μεταβολῇ
 κεχρημένην λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον ἀμφοτέρω, *καταφυγῆς*
 προσήκοντα ποιοῦντες· τῷ μὲν γὰρ ἦν φύσει πατρίς, τὸν
 δὲ διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην
 ἐποιήσαντο· σκοποῦμενοι δ' αὐτοῖς, ὅπως τῶν συμφο-
 ρῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσι, ταχὺν τὸν καιρὸν Λακεδαιμό-
 νιοι παρεσκεύασαν· ἄρχοντες γὰρ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ
 γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ' ἀπληστίας ἤλθον, ὥστε
 καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν· λαβόντες δ' 55
 ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν βα-
 σιλέως ἀποροῦντων, ὃ τι χρήσονται τοῖς πράγμασιν, ἐδί-
 δασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν, ἀλλὰ κατὰ θάλατταν ποι-
 εῖσθαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, νομίζον-
 τες, εἰ μὲν πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο καὶ τούτῳ
 περιγένοιτο, τὰ περὶ τὴν ἡπειρον μόνον καλῶς ἔξειν,
 εἰ δὲ κατὰ θηλατταν κρατήσειαν, ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα
 τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν· ὅπερ συνέβη· πεισθέντων γὰρ 56
 ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακε-
 δαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπε-
 στερήθησαν, οἱ δ' Ἑλληνας ἠλευθερώθησαν, ἡ δὲ πόλις

ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀνέλαβε καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμῶν κατέστη. καὶ ταῦτ' ἐπράχθη Κόνωνος μὲν στρατηγούντος, Εὐαγόρου δὲ τοῦτό τε παρασχόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευά-
57 σαντος. ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτούς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν οὐπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτήρος, πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

κβ'

Βασιλεὺς δ' οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζω καὶ πλείονος ἄξια κατειργάσαντο, τοσούτω μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὕτως ἔσχεν,
58 οὐδ' αὐτὸς λαθεῖν ἐζήτησε. φαίνεται γὰρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν ἐν Κύπρῳ πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, μείζω δὲ καὶ χαλεπώτερον ἐκείνον ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κῦρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. μέγιστον δὲ τεκμήριον· τοῦ μὲν γὰρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς τοσοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασιλείον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε, μεταξὺ πάσχων εἶ, πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπα-
59 σιν ἀλόγως βουλευσάμενος. ἠπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασάμενους, ἠσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένης, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπερβλητὸν ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην
60 ὥστ' οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος, ἀλλὰ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

περὶ τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιώς, ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποίησατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν. οὕτω δ' οὖν ὤρμησεν, ὥστ' εἰς τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἢ τάλαντα πεντακισχίλια καὶ μύρια κατανήλωσεν.

κγ' 25

Ἄλλ' ὁμως Εὐαγόρας πάσαις ἀπολελειμμένος τὰς 61
δυνάμεσιν, ἀντιτάξας τὴν αὐτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως
ὑπερμεγέθεις παρασκευάς, ἀπέδειξεν αὐτὸν ἐν τούτοις
πολὺ θαυμαστότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις.
ὅτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἶων εἰρήνην ἄγειν, τὴν αὐτοῦ πόλιν
μόνην εἶχεν ἔπειδ' ἡναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν 62
καὶ τοιοῦτον εἶχε Πνυταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ συν-
αγωνιστὴν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἅπασαν
κατασχεῖν, Φοινίκην δ' ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος
εἶλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσοῦτους δὲ τῶν
πολεμίων ἀπώλεσεν, ὥστε πολλοὺς Περσῶν πενθοῦντας
τὰς αὐτῶν συμφορὰς μεμνησθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου·
τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστ', 63
εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάτ-
τεσθαι τοῖς ἀποστάσι, πρὶν κύριοι γένοιτο τῶν σωματῶν,
ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποίησαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον
τοῦτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος,
καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγί- 64
στην ἐχόντων κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν
ἀφείλετο τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας ἔτη δέκα
τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὧν περ ἦν καὶ πρὶν
εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πάντων δεινότατον τὴν
γὰρ πόλιν, ἦν Εὐαγόρας ἐτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεν-
τήκοντ' ἀνδρῶν εἶλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας, τοσαύτην
δύναμιν ἔχων, οὐχ οἶός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

κδ'

65 Καίτοι πῶς ἂν τις τὴν ἀνδρείαν ἢ τὴν φρόνησιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων ; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἠρώων ὑπερβαλλόμενος τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. οἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἶλον, ὁ δέ, μίαν πόλιν ἔχων, πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθησαν, ὅσοι περ ἐκείνους, πολὺ ἂν μεῖζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβεν.

κε'

66 Τίνα γὰρ εὐρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν, τοιαῦτα διαπραγμένον, ἢ τίνα τοσοῦτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; ὅς αὐτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἅπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἑλληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνά-
67 ὄρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δὲ ὀνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἄμεικτον ὄλον παραλαβὼν καὶ παντάπασιν ἐξηγριωμένον, ἡμερώτερον καὶ πραότερον κατέστησεν. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εἰς ἔχθραν μὲν βασιλεῖ καταστάς οὕτως αὐτὸν ἡμύνατο καλῶς, ὥστ' αἰμίνηστον γεγενῆσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον, ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, το-
68 σούτῳ χρησιμώτερον αὐτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὥστ' ὁμολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον, ἧς γενομένης βασιλεὺς μὲν ἀπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἀντὶ τοῦ τὴν ἠπειρον πορθεῖν περὶ τῆς αὐτῶν κινδυνεύειν ἠναγκάσθησαν, οἱ δ' Ἑλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδοσαν, ὥστε

τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχοντας ἔλθειν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσοντας.

κς'

Ὅστ' εἴ τις ἔροιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν 69
Εὐαγόρα πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς
παρασκευὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, ἔξ ὧν τὰ προειρη-
μένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον; ἢ τὴν κατάλη-
ψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν,
εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἂν κατασταίην· αἰεὶ γὰρ μοι δοκεῖ μέ-
γιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὃ τι ἂν αὐτῶν ἐπι-
στήσω τὴν διάνοιαν.

κζ'

Ὅστ' εἴ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀθά- 70
νατοι γέγονασιν, οἶμαι κάκεινον ἠξιῶσθαι ταύτης τῆς
δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε χρόνον
εὐτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκεν
τῶν μὲν γὰρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ὀνομα-
στοτάτους εὐρήσομεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπε-
σόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ μόνον θαυμαστότατος, ἀλλὰ καὶ
μακαριστότατος ἔξ ἀρχῆς ὧν διετέλεσεν.

κη'

28

Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας, ὅς τοιούτων μὲν προ- 71
γόνων ἔτυχεν, οἷων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐ-
τῶν ἐκείνῳ γέγονε, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ
γνώμῃ τῶν ἄλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος,
ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἄξιός εἶναι τυραννεῖν, κάλ-
λιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον
διετέλεσε, θνητὸς δὲ γενόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ
μνήμην κατέλιπε, τοσοῦτον δ' ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε
τοῦ γήρωσ ἄμοιρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν
τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνομένων. πρὸς δὲ τούτοις, 72

ὁ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χαλεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσε. καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς ὀνόμασι προσ-αγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμενον, τοὺς δ' ἄνακτας, τὰς δ' ἀνάσσας. ὥστ', εἴ τινες τῶν ποιητῶν περὶ τινος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηται λέγοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἢ δαίμων θνητός, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν ρηθῆναι μάλιστα ἂν ἀρμόσειεν.

κθ'

73 Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἶμαι παραλιπεῖν· ὕστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἑαυτοῦ, μεθ' ἧς ἀκριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξεργασάμην ἂν τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμιάστος ἔστιν.

λ' 30

Ἐγὼ δ', ὦ Νικόκλεις, ἠγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μὲντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ὡς ἐν τοῖς λόγοις ἂν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειεν.
 74 προκρίνω δὲ ταύτας πρῶτον μὲν εἰδὼς τοὺς καλοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνομένους ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους· ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνοις, παρ' οἷς ἂν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους ἐξεργασθῆναι θ' οἷόν τ' ἔστιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδοθῆντας ἐν ταῖς τῶν εὖ φρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἷς κρείττον ἔστιν ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις
 75 ἅπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ γεγραμμένοις οὐδεὶς ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν ὁμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους ἀλλήλων καὶ τὰς δια-

νοίας τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας ῥαδίον ἐστι μιμῆσθαι τοῖς μὴ ῥαθυμεῖν αἰρουμένοις, ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις.

λα'

Ἦν ἕνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γράφειν τὸν λόγον ⁷⁶ τοῦτον, ἠγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι πολὺ καλλίστην ἂν γενέσθαι ταύτην παράκλησιν, εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου καὶ τῷ λόγῳ κοσμήσας παραδοίῃ θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους προτρέ- ⁷⁷ πομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἑτέρους ἐπαινοῦντες, ἵνα, ζηλοῦντες τοὺς εὐλογουμένους, τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν, ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς οὐκ ἄλλοτριόις παραδείγμασι χρώμενος, ἀλλ' οἰκείοις παρακαλῶ, καὶ συμβουλεύω προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἦττον δυνήσει τῶν Ἑλλήνων.

λβ'

Καὶ μὴ νόμιξέ με καταγιγνώσκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ⁷⁸ ὅτι πολλάκις σοὶ διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ οὐτ' ἐμὲ λέληθας οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας, οὐδ' ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις, ζηλώσαντας τὴν σὴν παιδείωσιν, τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους, ἐφ' οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν. ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταῦτ' εἰδὼς οὐδὲν ἦττον ⁷⁹ καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταυτόν, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταὶ καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις, ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις.

λγ'

33

Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα ⁸⁰ καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν

ὀρέγεσθαι τούτων, ὧνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν·
σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ πα-
ρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν
ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιός ἔσει καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων
προγόνων. ὡς ἅπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι
τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν τοῖς πλείστον καὶ μεγί-
81 στον κυρίοις οὔσι. χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων
τυγχάνεις ὧν ἤδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος
μὲν ὧν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονὼς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ
Διός, τὸ δ' ὑπογυιότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιοῦτου τὴν ἀρετὴν,
μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς
σοὶ τιμαῖς ὄντων. ἔστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων·
ἂν γὰρ ἐμμένῃς τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῶς,
ὅσονπερ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος, οἷόν σε προσήκει.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Α'

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

α'

1. *εἶωθα* = ἔχω τὴν συνήθειαν. — *ἄγω ἐσθῆτας* = κομίζω ἐσθῆτας, προσφέρω (πολυτελεῖ) ἐνδύματα. — *χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον* = χαλκὸν ἢ χρυσὸν κατεργασμένον εἰς σκευή — σκευὴ χαλκᾶ ἢ χρυσᾶ. — *κτῆμα* = (πολύτιμον) πρᾶγμα, ἀντικείμενον. — *ἐνδεής εἰμί τινος* = ἔχω ἔλλειψιν ἀπὸ κάτι, στεροῦμαί τι. — *πλουτῶ τινος* = ἔχω κάτι ἐν ἀφθονίᾳ. — *λίαν ἔδοξαν... καταφανεῖς* = ἔδοξάν μοι εἶναι λίαν καταφανεῖς. — *δόσις* = δωρεά. — *ἐμπορία* = ἐμπόριον (ἐνῶ *ἐμπόριον* = ἐμπορικὸς λιμὴν). — *ὁμολογῶ* = παραδέχομαι, διακηρύττω. — *καπηλεύω* = ἀσκῶ τὸ ἔργον τοῦ καπήλου, τοῦ μικροεμπόρου.

2. *ἄν'* εἰς τὸ *γενέσθαι* (= γένοιτο ἄν). — *ἐπιτήδευμα* = ἀσχολία, ἔργον. — *ὀρέγομαί τινος* = ἐκτείνω τὰς χεῖρας προσπαθῶν νὰ λάβω τι, ἐπιθυμῶ. — *διοικῶ τὴν βασιλείαν* = διαχειρίζομαι τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν. — *ιδιότης* = ὁ ἐκτὸς ἀρχῆς. — *ἔστι πολλά τὰ παιδεύοντα* = παιδεύουσι πολλά, ὑπάρχουν πολλά μέσα μορφώσεως. — *μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν* κλπ' ἐπεξήγησις τοῦ *ἔστι πολλά τὰ παιδεύοντα*. — *τρυφάω-ῶ* = ζῶ τρυφηλῶς, μὲ ἀπολαύσεις. — *ἀναγκάζεσθαι* τὸ ἀναγκάζεσθαι. — *βίος* = μέσα συντηρήσεως.

3. *πολιτεύομαι* = ζῶ ὡς πολίτης, κυβερνῶμαι. — *παρρησία* = ἐλευθερία τοῦ λόγου, ἢ ἄνευ φόβου ἔξωτερίζεσις τῶν σκέψεων. — *καὶ τὸ φανερώς* ὁ καὶ ἐπεξηγηματικὸς. — *φανερώς* = ἐκ τοῦ

ἐμφανοῦς, κατὰ πρόσωπον.— *ἐπιπλήττω τινί* = ἐπικρίνω (τινὰ) διὰ κάτι.— *ἐπιτίθεμαί τινι* = ἐπιπλήττω τινί = ψέγω, ἐπικρίνω (τινὰ) διὰ κάτι.— *ἐπιπλήξαι* — *ἐπιθέσθαι*· νὰ συναφθοῦν *ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις* = τὰ σφάλματα ἀλλήλων.— *τῶν ποιητῶν τινες*· ποιοὶ εἶναι οὗτοι, λέγει αὐτὸς ὁ ῥήτωρ εἰς τὸ κεφάλ. β'. — *οἱ προγεγενημένοι* — οἱ προϋπάρχοντες, οἱ παλαιοί.— *ὑποθήκη* = παραίνεσις, συμβουλή.— *καταλελοίπασιν*· εἰς τοὺς ἰδιώτας.— *εἰκός*· ἔνν. ἔστι.

4. *τοῖς τυράννοις* = τοῖς βασιλεῦσι.— *τοιιοῦτον*· ἔνν. *παίδευμα*, μέσον μορφώσεως.— *καθίσταμαι εἰς τὴν ἀρχήν* = ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχήν.— *ἀνουθέτητος* = ὁ μὴ νουθετηθεὶς, ὁ μὴ λαβὼν συμβουλὰς.— *διατελοῦσιν*· ἔνν. *ὄντες*. — *οἱ συνόντες* (σύνειμι)· ἔνν. αὐτοῖς = οἱ συναναστρεφόμενοι αὐτοῦς, οἱ ἔχοντες σχέσεις μαζί των.— *πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν*· ἔνν. αὐτοῖς.— *πρὸς χάριν ὁμιλῶ τινί*· ἔδῶ = λέγω καὶ πράττω πρὸς εὐχαρίστησίν τινος, διὰ νὰ εὐχαριστῶ κάποιον.— *χρῆμα* = ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζεται κανεὶς, τὸ χρήσιμον (προβλ. κτῆμα)· ἔδῶ *χρήματα* ὅπως παρ' ἡμῖν.— *πράγματα μέγιστα* = δύναμις μεγίστη.— *ἀφορομή* = κεφάλαιον.— *ἀμφισβητῶ* = διαφωνῶ, ἔρχομαι εἰς ἀντεγκλήσεις.— *ἐλέσθαι*· τοῦ αἰροῦμαι = προτιμῶ.— *ἰδιωτεύω* = εἶμαι ἰδιώτης, δὲν ἀναμειγνύομαι εἰς τὰ δημόσια πράγματα.— *ἐπιεικῶς πράττω* = εὐρίσκομαι εἰς μέσῃν κατάστασιν, δὲν εἶμαι οὔτε πλούσιος, οὔτε πτωχός.— *οἱ τυραννεύοντες* = οἱ τύραννοι, οἱ βασιλεῖς.

5. *δυναστεία* = ἔξουσία, δύναμις.— *ἐνθυμοῦμαι τι* = βάλλω τι εἰς τὸν νοῦν μου, σκέπτομαι.— *διεξέρχομαι* = ἐξετάζω λεπτομερῶς.— *χρῆν*· ἔνν. *διεφθάρθαι*. — *διαφθειρομαι* = φονεῦομαι. *τοὺς μὲν, τοὺς δέ* κλπ. = ἄλλους μὲν..., ἄλλους δέ.— *ἐξάμαρτάνω εἰς τινα* (ἀντίθετον τοῦ *εὖ ποιῶ τινα*) = βλάπτω, κάμνω κακὸν εἰς κάποιον.— *ἀμφότερα*· δηλ. ἄλλοι νὰ ἔχουν φονευθῆ ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους κάθε ἄλλο παρὰ ἑταίριαζε νὰ φονευθοῦν, καὶ ἄλλοι νὰ ἔχουν κάμει μεγάλα κακὰ εἰς τοὺς πλησιεστάτους συγγενεῖς των (= ἐξάμαρτεῖν εἰς τοὺς οἰκειοτάτους). — *ὄπωσοῦν* = κατὰ οἰονδήποτε τρόπον, καὶ ὑπὸ τὰς χειροτέρας συνθήκας. *λυσιτελῶ* = παρέχω ὠφέλειαν· τὸ πλεῖστον ἀπροσώπως (λυσιτελεῖ) = εἶναι ὠφέλιμον, καλόν.— *τοιούτων συμφορῶν*· δηλαδή· *ἀπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν*· οἱ βασιλεῖς τῶν Περσῶν ἔθεωροῦντο οἱ εὐτυχέστεροι τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν ἀρχαιότητα.— *τῆς ἀνωμαλίας καὶ ταραχῆς*· ἔνν. τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις συμβαινούσης.—

ἀνωμαλία = ἀταξία. — *ταραχή* = σύγχυσις. — *ὡσπερ ἱερωσύνην* ὁ νοῦς : νομίζουσι οἱ βασιλεῖς, ὅτι ἡ βασιλεία ἀρμόζει εἰς κάθε ἀνθρώπον, ὅπως ἡ ἱερωσύνη, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἔχει, ὅπως ἡ βασιλεία, μερικὰς ἔξαιρετικὰς τιμὰς. Ἄλλ' οἱ ἱερεῖς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχουσι τόσην πεῖραν τῶν πραγμάτων, ὅσην οἱ μέλλοντες βασιλεῖς. δ = ἐνῶ αὕτη (ἡ βασιλεία). — *πρόνοια* = φροντίς.

β'

6. *καθ' ἐκάστην... προᾶξιν* = περὶ ἐκάστης μεμονωμένης πράξεως, ἐνεργείας. — *ἐξ ὧν* = ὅπως = πῶς. — *κατὰ τρόπον* = κατὰ τὸν δέοντα τρόπον, ὅπως πρέπει. — *οἱ ἀεὶ παρόντες* = οἱ ἐκαστοτε παρόντες, τὸ ἄμεσον περιβάλλον. — *καθ' ὄλων* = περὶ ὄλων. — *στοχάζομαι τινος* = προσπαθῶ νὰ εὗρω, νὰ ἐπιτύχω τι. — *διατρίβειν* ἔνν. τὸν χρόνον. — *διέρχομαι* = διηγοῦμαι ἐκτενῶς καὶ λεπτομερῶς ἢ σύνταξις : *ἐγὼ δὲ πειράσομαι διελθεῖν καθ' ὄλων τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὧν χρὴ στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν.*

7. *ἐξεργάζομαι* ὡς παθητικὸν = ἄγομαι εἰς πέρας, τελειώνω. *ὑπόθεσις* = βάσις, σκοπός. — *συννορῶ* = βλέπω διὰ μιᾶς καλῶς. — *καταλογάδην* = τὸ εἰς πεζὸν λόγον γραφόμενον ἀντίθετον τοῦ μετὰ μέτρον. — *συντίθημι* = συνθέτω, δημιουργῶ. — *προσδοκία* = ἐλπίς. — *παρέσχε* γνωμικὸς ἀόριστος = *παρέχει*. — *καταδεής* = ἐλλιπής. — *δόξα* = ἐντύπωσις, φήμη. — *ἔλαβεν* ὑποκ. πολλὰ τῶν μετὰ μέτρον ποιημάτων ὁ ἀόριστος καὶ ἐδῶ γνωμικός.

8. *οὐ μὴν ἀλλὰ* = ἀλλ' ὅμως, παρὰ ταῦτα. — *ἐπιχείρημα* = ἐγγχείρημα, ἀπόπειρα. — *καλῶς ἔχει* = εἶναι τιμητικόν. — *τὸ ζητεῖν* κλπ. ἐπεξήγησις. — *ζητῶ* = ἀνερευνῶ. — *μοναρχία* = μοναρχικὸν πολιτεύμα, βασιλεία. — *παιδεύοντες* = παιδεύειν πειρώμενοι. — *ἐπ' ἀρετὴν* = ἵνα γίνουσι ἐνάρετοι. — *ὀνήσειε* εὐκτ. ἀορ. τοῦ ὀνήθημι = ὠφελῶ. — *δυναστεία* = ἐξουσία, δύναμις. — *τοῖς μὲν... τοῖς δέ* τίσι ; — *πολιτεία* = βίος τοῦ πολίτου· καθόλου = ὁ βίος. — *προῶς* = ἦπιος.

γ'

9. *ἐν κεφαλαίοις* = κεφαλαιωδῶς, εἰς γενικὰς γραμμάς. — *τοῦ πράγματος* τοῦ βασιλικοῦ ἔργου. — *ἐνταῦθα* εἰς τὸν γενικὸν ὀρισμόν. — *παῦσαι* ἔνν. δυστυχοῦσαν = νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν δυστυχίαν της. — *καλῶς* (ἢ *εὖ*) *πράττω* = εὐτυχῶ. — *συμπίπτω* = συμβαίνω. — *τούτων ἕνεκα* δηλ. τοῦ παῦσαι δυστυχοῦσαν κλπ.

10. *βουλευομένους* = ἔχοντας τὴν διάθεσιν νὰ σκέπτονται. — *ῥαθυμῶ* = φεύγω τοὺς κόπους, παραδίδομαι εἰς ἀδράνειαν. — *ἀμελῶ* = ἀδιαφορῶ (ἢ διότι περιφρονῶ ἕνα πράγμα, ἢ διότι προσέχω εἰς ἄλλο, ἂν καὶ εἶμαι φιλόπονος). — *ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων* = πῶς θὰ εἶναι συνετώτεροι τῶν ἄλλων.

11. *δέδεικται* = εἶναι ἀποδεδειγμένον, προφανές. — *τοιαύτας τὰς βασιλείας ἔξουσιν* κατ' ἔννοιαν = θὰ δώσουν τοιαύτην κατεύθυνσιν εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς βασιλικῆς ἔξουσίας. — *γνώμη* = διάνοια, ψυχὴ καθόλου χαρακτῆρ. — *παρασκευάζω* = διαμορφώνω. — *ἀσκητής* = ἀθλητής. — *αἱ πανηγύρεις* ἔννοεῖ κυρίως τὰς τέσσαρας μεγάλας πανελληνίους ἑορτάς. — *οὐδὲν μέρος* = οὐδέν. — *τίθῃμι ἄθλον* = ὀρίζω βραβεῖον.

δ'

ῶν = *τούτων οὖν* (τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων). — *ἐνθυμοῦμαι* = ἔχω ἐν νῶ, λαμβάνω ὑπ' ὄψιν. — *ταῖς τιμαῖς... ταῖς ἀρεταῖς* = κατὰ τὰς... — *διοίσεις* τοῦ διαφέρειω.

12. *καταγινώσκω τινὸς δυστυχίαν* = καταδικάζω τινὰ εἰς δυστυχίαν, θεωρῶ τινὰ δυστυχή. — *ὡς περὶ μὲν κλπ'* ἐπεξήγησις. *τέχναι* = τρόποι, μέσα. — *πρὸς ἀρετὴν* = ὥστε ἐναρέτους γενέσθαι.

13. *οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην* = τοιαύτην γνώμην ἔχε. — *μεταπέμπομαί τινα* = καλῶ τινα πλησίον μου. — *εὐδοκιμῶ* = εἶμαι ὀνομαστός, φημίξομαι. — *τῶν ποιητῶν* τῶν γνωμικῶν λεγομένων, τοὺς ὁποίους ἴδὲ εἰς κεφ. ββ'. — *σοφιστῶν* τῶν συγχρόνων τοῦ Ἰσοκράτους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πολλοί. — *ἀπειρώς ἔχω τινὸς* = ἀγνοῶ τινά. — *τῶν μὲν* τῶν σοφιστῶν. — *τῶν δέ* τῶν ποιητῶν. — *μαθητής* διὰ τῆς μελέτης αὐτῶν. — *οἱ ἐλάττονας* = οἱ κατωτέρας ἀξίεις. — *ἀγωνιστής* = ἀναγωνιστής: ζηλωτής. — *γυμνάσια* = αἱ σωματικά, ἀλλὰ καὶ αἱ πνευματικά ἀσκήσεις (ὅπως ἐδῶ). — *οἷον ὑπεθέμεθα* = ὁποῖον ἐθέσαμεν ὡς ἀρχήν.

14. *παρακαλοῦμαι* = παρακινουῦμαι. — *παρακληθείης* εἰς τὰ πνευματικά γυμνάσια, εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος. — *προστίτω τινί* = ἄρχω, ἐξουσιάζω κάποιον. — *ἐρρωμενεστέρως* = μετὰ μεγαλυτέρας προθυμίας, ζήλου. — *ἀτιμάζω* = καταφρονῶ.

15. *ἐντεῦθεν* δηλ. ἀπὸ τῆς ἐπιμελείας τῆς διανοίας.—*φιλόπολις*=φιλόπατρις.—*οἷόν τε* ἔνν. *ἔστιν*=εἶναι δυνατόν.—*χαίρω τινί*=χαίρω, εὐχαριστοῦμαι διὰ τι.—*ποιοῦμαι τὴν ἐπιμελείαν τινος*=ἐπιμελοῦμαι, φροντίζω περὶ τινος.—*μέλει μοί τινος*=φροντίζω περὶ τινος.—*περὶ παντὸς ποιοῦμαι*=ἐκτιμῶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο.—*κεχαρισμένως*=μὲ χαρὰν, χωρὶς δυσφορίαν.—*αὐτοῖς* δηλαδή τῷ πλήθει διὰ τὴν περιληπτικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως· νὰ συναφθῇ πρὸς τὸ *κεχαρισμένως*.

16. *πολιτεία*=πολίτευμα.—*διαμένω*=μένω ἀμετάβλητος, διατηροῦμαι ἐπὶ μακρόν.—*θεραπεύω τινά*=περιποιοῦμαι, ἐπιδεικνύω ἐνδιαφέρον πρὸς τινά.—*δημαγωγῶ*=διευθύνω, κυβερνῶ τὸν λαόν.—*ἦν*=ἄν.—*ὑβρίζω τινά*=κακομεταχειρίζομαι κάποιον.—*ὑβρίζειν τὸν ὄχλον* τὸ ὑποκειμένον νοητέον ἐκ τῶν κατωτέρω : *τοὺς ἔχοντας τὰς τιμάς*.—*περιορῶ*=παραβλέπω, ἀνέχομαι.—*σκοπῶ*=προσέχω, κοιτάζω.—*ὄπως*=πῶς.—*τιμαί*=ἀξιώματα.—*οἱ ἄλλοι* οἱ ἰδιῶται, ὁ λαός.

17. *πρόσταγμα*=διάταγμα (στηριζόμενον ἐπὶ νόμου ἢ ἐπὶ τῆς θελήσεως τοῦ ἄρχοντος).—*ἐπιτήδευμα* ἔδῶ=τὸ κατ' ἔθιμον γινόμενον καὶ ὄχι κατὰ νόμον ἢ πρόσταγμα τῶν κρατούντων.—*κινῶ*=μεταβάλλω ῥιζικῶς, ἀκυρώνω.—*μετατίθημι*=μεταβάλλω, τροποποιῶ.—*καθεστῶς*=νομοθετημένον, κρατοῦν.—*τὸ σύμπαν* ὡς ἐπίρρημα=γενικῶς, καθόλου.—*σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους*=οἱ ὅποιοι νὰ εἶναι σύμφωνοι μὲ τὸν ἑαυτὸν των, νὰ μὴ περιέχουν ἀντιφάσεις.—*οὔτινες*=ἐκείνους, οὔτινες.—*ἀμφισβήτησις*=φιλονικία, ἀντιγνωμία.—*διάλυσις*=χωρισμός, εἰρήνευσις.—*ταῦτα* τίνα ; *τοῖς καλῶς κειμένοις* ἔνν. νόμοις.

18. *ἐργασίας* ἔνν. τὰς ἀσχολίας περὶ τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνας.—*αὐτοῖς* τοῖς πολίταις.—*κερδαλέος*=ἐπικερδής, ὠφέλιμος.—*πραγματεῖται*=πολυπραγμοσύνη, ἀνάμειξις εἰς πολλὰ.—*τὰ μὲν* ἔνν. τὰς πραγματείας.—*πρὸς δὲ τὰς* ἔνν. τὰς ἐργασίας.—*προθυμότερον ἔχω πρὸς τι*=μετὰ μεγαλυτέρου ζήλου ἀσχολοῦμαι εἰς τι.—*τὰς κρίσεις ποιοῦ*· ὅτι οἱ βασιλεῖς εἶχαν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν.—*περὶ ὧν*=περὶ τούτων, περὶ ὧν.—*ἀμφισβητῶ*=; (πρβλ. *ἀμφισβήτησις* § 17).—*πρὸς χάριν*=

χαριζόμενος.—*ἐναντίας ἀλλήλαις*: δηλ. ἐπὶ ὁμοίων περιπτώσεων.—*ταυτὰ γιννώσκω*—ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην.—*πρέπει*—ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἠθικῆς.—*ἀκινήτως ἔχω*—εἶμαι ἀμετάβλητος, σταθερός.

19. *οἰκῶ τὴν πόλιν*—διοικῶ, κυβερνῶ τὴν πόλιν.—*κατασκευαί*—δημόσια, κοινωφελῆ ἔργα ἐννοοῦνται ὅχι μόνον αἱ δημόσιαι οἰκοδομαί, δηλ. ἀγοραί, λιμένες, ἀλλὰ γενικώτερον ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ὑπάρχουν εἰς πόλιν καλῶς διοικουμένην.—*λαμπρῶς*—πλουσιοπαρόχως, ἀνοικτόχερα ἀντιτίθεται εἰς τὸ *ἀκριβῶς*—φειδωλῶς, μὲ σφικτὰ τὰ χέρια.—*ταῖς πράξεσιν* ἐννοοῦνται εἰδικῶς αἱ περὶ τὰς προσόδους τῆς πόλεως εἰσπράξεις: ἃς ἔορηνευθη—ὡς πρὸς δὲ τὴν διαχείρισιν τοῦ δημοσίου πλοῦτου.—*εὐδοκιμῶ*—ἀποκτῶ καλὸν ὄνομα, ἐπαινοῦμαι.—*διαρκῶ*—ἐπαρκῶ.—*μηδ' ἐν μιᾷ*: πρὸς ἔμφασιν ἀντί: *ἐν μηδεμιᾷ*.—*ἐν τοῖς προειρημένοις*—τοῖς προειρημένοις ποῖα εἶναι αὐτά:—*τῷ κάλλει τῶν κτημάτων*—διὰ τῆς ὠραιότητος καὶ ἐπιβολῆς τῶν ἀποκτηθέντων, τῶν καλλιτεχνικῶν καὶ λοιπῶν δημοῦργημάτων. *τῶν φίλων* γενικὴ ἀντικειμενικὴ.—*ἀνάλωμα*—δαπάνη.—*τὰ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων*—τὰ οὕτω ἀναλωθέντα, αἱ πρὸς τοιοῦτους σκοποὺς διατεθεῖσαι δαπάναι.—*παραμένει*—μένουν εἰς τὴν πραγματικότητα, δὲν πηγαίνουν χαμένα.—*οἱ ἐπιγινόμενοι*—οἱ μεταγενέστεροι.

21. *ποιῶ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς*—λατρεύω τοὺς θεοὺς.—*ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν*—καθ' ὃν τρόπον σοῦ ἀπεκάλυψαν, σὲ ἐδίδαξαν οἱ πρόγονοι.—*θεραπεία*—λατρεία.—*τοὺς τοιοῦτους*: δηλ. τοὺς παρέχοντας ἑαυτοὺς ὡς βελτίστους καὶ δικαιοτάτους.—*ιερεῖα*—τὰ πρὸς θυσίαν σφάγια τὰ καθιερωθέντα πρὸ τῆς θυσίας.—*καταβάλλω*: ἰδίως ἐπὶ σφαγῆς ζώων.—*θύω*,—*πράττω ἀγαθόν*—εἰσπράτω, λαμβάνω καλόν. Ἡ σύνταξις τοῦ κώλου εἶναι: *ἐλπὶς ἐστὶ πράξειν* (=λαβεῖν) *ἀγαθόν τι παρὰ τῶν θεῶν μᾶλλον τοὺς τοιοῦτους ἢ τοὺς καταβάλλοντας πολλὰ ἱερεῖα*.

ζ'

Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς. . . ταῖς δ' ἀληθείαις αὐταῖς τοὺς εὐνουστάτους—διὰ τῶν τιμῶν, μετὰ τῶν ὁποίων συνυπάρχει ἀρχὴ καὶ ἔξουσία (=διὰ τῶν ἀξιωματῶν) τίμα τοὺς συγγενεῖς, διὰ δὲ τῶν ἀληθεστάτων τιμῶν (ὡς π. χ. ἡ πρόσκλησις τινος πρὸς

σύσκεψιν, ἢ στεφάνωσις ἢ δωρεὰ διὰ καλὰς πράξεις καὶ τὰ ὅμοια) τοὺς φιλικώτατα διακειμένους (πρὸς σέ).

21. *τὴν τῶν πολιτῶν εὐνοίαν* ὁ Ἰσοκράτης ἤδη διετύπωσε τὸ δόγμα : ἰσχύς τοῦ βασιλέως ἢ ἀγάπη τοῦ λαοῦ.—*σώζω τι* = διατηρῶ, διαφυλάττω ἀπρόσβλητόν τι.—*τυραννίς* = βασιλεία.—*κηδομαι* = ἐνδιαφέρομαι, φροντίζω (πρβλ. κηδεμών).—*οἴκοι πολιτικοί* = οἴκοι ἀνήκοντες εἰς τοὺς πολίτας, ἰδιωτικοί = τὰ οἰκογενειακὰ πράγματα τῶν ὑπηκόων.—*ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν* = ὅτι ἐξοδεύουν ἀπὸ τὰ ἰδικὰ σου χρήματα, ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερον ταμεῖόν σου.—*πλεῖον ποιῶ τι* = αὐξάνω τι.

22. *πιστός* = ἀξίопιστος.—*ἀσφαλής* = ἀκίνδυνος.—*συμβόλαιον* = συμφωνία, ὑποχρέωσις.—*νόμιμος* = δίκαιος.—*περὶ πλείστου ποιοῦμαι τινα* = φροντίζω, περιποιοῦμαι τινα τὰ μέγιστα.—*τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας*· ἐννοεῖ τοὺς σοφοὺς, διότι αὐτοὶ ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἔχοντες ἀνάγκη τῆς ἀρωγῆς τῶν βασιλέων.—*εὐδοκιμῶ* = ; (βλ. § 19).

23. *ἐξαιρῶ* = ἀποδιώκω, ἐκβάλλω.—*ὅπως ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς* . . . *ἔξεις* = διότι ὅπως τυχὸν θὰ διαθέσης τοὺς ἄλλους ἀπέναντί σου, τοιαύτην στάσιν θὰ λάβῃς καὶ σὺ ἀπέναντι αὐτῶν ἂν κάμῃς τοὺς ὑπηκόους σου νὰ σὲ τρέμουν, καὶ σὺ ἐπίσης θὰ τρέμῃς διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς σου.—*δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις* ἐνν. ὀργίζεσθαι = δίδε τὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἄλλους, ὅτι ὀργίζεσαι = ὑποκρίνου, ὅτι ὀργίζεσαι.—*ὅταν σοι καιρὸς ἦ* ἐνν. *ὀργίζεσθαι* = ὅταν τὸ ἀπαιτῆ ἢ περίστασις νὰ ὀργίζεσαι.—*δεινὸς μὲν φαίνου* . . . *τῶν ἀμαρτανομένων* ἢ σύνταξις : *φαίνου δεινὸς μὲν τῷ* (= ὡς πρὸς τὸ) *μηδὲν λανθάνειν σε τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ* (= ὡς πρὸς τὸ) *ποιεῖσθαι τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἀμαρτανομένων*.—*δεινὸς* = αὐστηρὸς ἀντίθετον τοῦ *πρᾶος*.—*τῷ μηδὲν λανθάνειν σε τῶν γιγνομένων* κατ' εὐνοίαν = ἵνα κανὲν ἀπὸ ὅσα γίνονται μὴ μένη κρυμμένον ἀπὸ σέ.—*πρᾶος* = μαλακός, ἐπιεικής.—*τὰ ἀμαρτανόμενα* = τὰ παραπτώματα.

24. *ἀρχικός* . . . *καὶ ἰνομίζειν* ἢ πλοκή : *βούλου σὺ εἶναι ἀρχικός μὴ χαλεπότητι* (δοτ. τοῦ τρόπου) *μηδὲ τῷ κολάζειν σφόδρα, ἀλλὰ τῷ ἠτᾶσθαι πάντας* . . . *καὶ νομίζειν*.—*ἀρχικός* = ἱκανός, ἔμπειρος περὶ τὸ κυβερνᾶν.—*χαλεπότης* = αὐστηρότης, σκληρότης.—*σφόδρα* = ὑπερβολικῶς.—*τῷ σφόδρα κολάζειν* = διὰ τῆς ὑπερβολικῆς τιμωρίας.—*ἠτῶμαι τινας* = εἶμαι

ἤττων, κατώτερός τινος.—*ἀλλὰ τῷ ἡτῆσθαι πάντας τῆς σῆς διανοίας*—ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἀποδεικνύονται ὅλοι κατώτεροι τῆς διανοίας σου (διανοητικῶς).—*τῷ μὴ πλεονεκτεῖν παρὰ τὸ δίκαιον*—ὡς πρὸς τὸ νὰ μὴ εὐρίσκεισαι καθόλου εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι ἐπιβάλλει τὸ δίκαιον.—*ταῖς ἐπιστημαῖς*—ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς πολεμικῆς τακτικῆς.—*ὀμιλῶ πρὸς τινα*—ἔχω σχέσεις πρὸς τινα.—*ἤττων*—ἀσθενέστερος.—*κρείττων*—ἰσχυρότερος.—*ἀξιώσεως*· ἔνν. ὀμιλεῖν.

25. *φιλονικῶ*—ἀγωνίζομαι ἐπιμόνος.—*περὶ ὧν*—περὶ τούτων, περὶ ὧν.—*κρατῶ*—ἐπικρατῶ, ὑπερισχύω.—*μέλλει συνοῖσειν*—συνοίσει (ἔν. ταῦτα).—*φαῦλος*—ἄξιος καταφρονήσεως.—*συμπερόντως*· ἔνν. αὐτοῖς—πρὸς τὸ συμφέρον των, πρὸς ὠφέλειάν των.—*ἡττώμαι*—ὑποχωρῶ, ὑποκύπτω.—*μετὰ βλάβης*· ἔνν. ἐαυτῶν—μὲ ζημίαν των.—*περιγίγνομαι*—ἐπικρατῶ, ἐπιβάλλω τὰς θελήσεις μου.—*μεγαλόφρων*—εὐγενής, γενναῖος.—*μεῖζω περιβάλλομαι*—μεῖζω περιβάλλω ἑμαυτῷ, ἀποκτῶ.—*κατέχω*—γίνομαι κάτοχος, ἀποκτῶ.—*ἐφίεμαι*—ἐπιθυμῶ.—*ἐξεργάζομαι*—φέρω εἰς πέρας, βγάζω σὲ κεφάλι.—*οἷς*—ταῦτα, οἷς.

26. *τῇ παρούσῃ*—ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς χεῖράς των.—*τελέως*—τελειῶς, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.—*κακία*—δυσμένεια, ἐχθρότης.—*οἷον χρεή*· ἔνν. εἶναί σε.—*καὶ πράττων ὡσπερ ἐν τῷ παρόντι*—καὶ εὐρισκόμενος ὑπὸ παρομοίας συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας εὐρίσκεισαι τώρα.—*μέτρια*—ὀρθιά, λογικά.—*ἀτυχῶ τινος*—ἀποτυγχάνω εἰς τι.

η'

27. *τῆς σῆς φύσεως ἀξίους*—ἐκείνους πὺν προσαρμόζονται εἰς τὸν χαρακτῆρά σου.—*μεθ' ὧν*—τούτους, *μεθ' ὧν*—*συνδιατρίβεις*· ἔνν. τὸν χρόνον—θὰ περάσης μαζί των τὸν καιρὸν σου.—*δοκιμασία*—ἐλεγχος.—*τοῖς χρωμένοις*—τοῖς συνοῦσι—τοῖς σχετικοῖς, τοῖς φίλοις.—*ἐφίστημί τινά τινι*—ὀρίζω τινὰ πρὸς διαχείρισίν τινος.—*πράγματα*—ὑποθέσεις.—*ὡς... ἔξων*—μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι θά...—*αἰτίαν ἔχω*—κατηγοροῦμαι.—*ὧν*—τούτων, ᾧ.

28. *ἐπαινῶ*—ἐπιδοκιμάζω.—*τὰ ἁμαρτανόμενα*—; (βλ. § 23). *ἐπιτιμῶ τινι*—κατακρίνω τι.—*δίδωμι παρησίαν*—παρέχω ἔλευθερίαν λόγου.—*ἀμφιγνοῶ*—ἀμφιβάλλω.—*συνδοκιμάζω*—ἔξετάζω μαζί μὲ κάποιον.—*διορῶ*—διακρίνω.—*μετ' εὐνοίας θεοραπεύω*—ἔξ εὐμενῶν διαθέσεων κινούμενος προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου.—*πλέον ἔχω τινός*—πλεονεκτῶ, εὐρίσκομαι εἰς ἀνω-

τέραν μοῖραν ἀπὸ κάποιον.—περὶ ὧν ἂν λέγωσι=τούτους, περὶ ὧν ἂν λέγωσι.

29. **ζημία**=τιμωρία (συνήθως χρηματική).—**οἱ ψευδῶς διαβάλλοντες**=οἱ συκοφάνται.—**ἑξαμαρτάνω**=περιπίπτω εἰς παρὰ πτωμα.—**βασιλικὸν**=τὸ ἄρμόζον εἰς βασιλέα.—**ἂν μηδεμιᾶ δουλεύης** κλπ. ἐπεξήγησις τοῦ **τοῦθ'**.—**κρατῶ**=εἶμαι κύριος.—**συνουσία**=φιλία.—**εἰκῆ**=ἄνευ λόγου, σκοποῦ.—**ἀλογίστως**=ἀπερισκέπτως.—**ἐπ' ἐκείναις**=δι' ἐκείνας.—**ἐθίζω τινὰ**=συνηθίζω κάποιον.—**διατριβή**=ἐνασχόλησις.—**ἐπιδίδωμι**=προκόπτω, προοδεύω (πρβλ. ἐπίδοσις εἰς τὰ μαθήματα).

θ'

30. **φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινι**=στηρίζω τὴν φήμην μου εἰς τι πρᾶγμα, εἶμαι ὑπερήφανος διὰ κάτι.—**διαπράττομαι**=κατορθώνω.—**μέγα φρονῶν** ἢ μετοχή ἐκ τοῦ **φαίνου**.—**μέγα φρονῶ ἐπὶ τινι**=εἶμαι ὑπερήφανος, καυχῶμαι διὰ κάτι.—**μέτεστί μοι τινος**=μετέχω τινός.—**οὐδὲν μέρος**=οὐδύλως.—**τῶν τιμῶν**=ἀπὸ τὰς τιμάς.—**τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας**=ὅσαι ἀποδίδονται μὲ φόβον (=ἔνεκα φόβου) φανερά.—**αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς**=κατὰ μόνας.—**γνώμη**=διάνοια· καθόλου ὁ χαρακτήρ.—**λάνθανε=πειρῶ λανθάνειν**=προσπάθει νὰ μὴ γίνεσαι ἀντιληπτός.—**ἐπὶ τῷ**=ἐπὶ τινι.—**φαῦλον**=μηδαμινόν, ἀνάξιον λόγου.—**ἐνδείκνυσο σπουδάζων**=ἀποδείκνυε μὲ συγκεκριμένα πράγματα, ὅτι ἀσχολεῖσαι μὲ ζῆλον.

31. **ἀξίον** τοῦ **ἀξιῶ**=ἔχω τὴν ἀξίωσιν, ἀπαίτησιν.—**ἀτάκτως**=χωρὶς τάξιν, εὐπρέπειαν.—**ἦθος**=χαρακτήρ.

32. **περὶ πλείονος ποιοῦμαι τι**=θέτω εἰς ἀνωτέραν μοῖραν, προτιμῶ τι.—**ὠνητὸς**=ὁ δυνάμενος νὰ ἀγορασθῆ, ἀγοραστός.—**παραγίγνομαι τινι**=ἔρχομαι πρὸς συνάντησιν, εἰς χεῖράς τινος.—**ἀλλ' ἦ**=εἰμή.—**οἱ διενεγκόντες** (τοῦ διαφέρω)=οἱ διακριθέντες.—**τρυφῶ ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις**=εὐρίσκω ἀπόλαυσιν εἰς τὴν (πλουσίαν) ἐνδυμασίαν καὶ τὸν καλλωπισμὸν τοῦ σώματος· κατ' ἔννοιαν=ἐνδύομαι μεγαλοπρεπῶς (πολυτελῶς) καὶ καλλωπίζομαι.—**καρτερῶ**=ὑπομένω μετὰ καρτερίας τοὺς κόπους.—**ὡς χρεΐ'** ἔνν. καρτερεῖν.—**ἐπιτήδευμα**=ἔργον, συνήθεια.—**ὄψις**=ἡ καθόλου ἑξωτερικὴ ἐμφάνισις.—**ἐκείνοις** τοῖς νομίζουσί σε ἀξίον τῆς ἀρχῆς.

33. **ἐπισκοπῶ**=ἑξετάζω μετὰ προσοχῆς.—**ἀκμὴ καιρῶν**=τὸ

πρέπον μέτρον. — *δυσκαταμαθήτως ἔχω* = δυσκόλως μανθάνομαι, γίνομαι ἀντιληπτός. — *ἔχουσιν* οἱ καιροί. — *ἔλλείπω* = ἔχω ὀλιγώτερα τοῦ δέοντος. — *πλεονάζω* ἀντίθετον τοῦ *ἔλλείπω*. — *ἡ μετριότης* = τὸ προσῆκον μέτρον, τὸ ὀρθόν. — *ἔνδεια* = ἔλλειψις. — *ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς* ὁ Ἰσοκράτης θεωρεῖ ὡς ἄριστον τὸ προσῆκον, τὸ μέτρον· ἐπειδὴ ὅμως τὸ προσῆκον δὲν τὸ ἀντιλαμβάνονται εὐλόγως οἱ ἄνθρωποι, προκειμένης ἐκλογῆς μεταξὺ ἔλλειψεως καὶ ὑπερβολῆς, συνιστᾷ νὰ προκρίνεται ἡ ἔλλειψις.

ι'

34. *ἀστεῖος* = εὐγενής εἰς τοὺς τρόπους. — *σεμνός* = σοβαρός. *τὸ μὲν* δηλ. τὸ σεμνὸν εἶναι. — *συνουσία* = συναναστροφή, κοινωνικαὶ σχέσεις. — *πρόσταγμα* = *ὑποθήκη* = παραγγελία, συμβουλή. — *σεμνύομαι* = εἶμαι σεμνός, σοβαρός. — *ιδέα* = ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐκδηλοῦται κανεῖς. — *ἀμφοτέροις ταῖς ἰδέαις*· δηλαδὴ τῇ ἀστειότητι καὶ τῇ σεμνότητι. — *συμφορὰ* = κακόν, μειονέκτημα. — *τὴν προσοῦσαν* = τὴν ὑπάρχουσαν, τὴν συμφυᾶ.

35. *ἀκριβῶ τι* = ἔξακριβῶνω τι. — *ὧν* = τούτων, ὧν. — *μέτιθι* τοῦ μετέρχομαι = ἐπιδιώκω. — *φιλοσοφία* = μεθοδικὴ ἔρευνα. — *ὁδός* = τρόπος, μέθοδος ἐρεύνης. — *τὰς ὁδοὺς* τοῦ ἀκριβοῦν τὰ πράγματα. — *τὸ δὲ ἐπ' αὐτῶν* κλπ ἢ σύνταξις: *τὸ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι*. — *θεωρῶ* = ἔξετάζω. — *τὰ συμπίπτοντα* = τὰ κατὰ σύμπτωσιν συμβαίνοντα. — *μνημονεύω τι* = ἀνακαλῶ τι εἰς τὴν μνήμην μου.

36. *ἐπιτήδευμα* = ἔργον, πράξις. — *ἐξ ὧν* = ἐνεκα τῶν ὁποίων. *εὐδοκιμῶ* = ἀποκτῶ φήμην, ὑπόληψιν. — *εἰκῶν* = ἀνδρίας. — *ὑπόμνημα* = ἀνάμνησις. — *καλῶς* = ἐντίμως. — *αἰσχερῶς* = ἀτίμως. — *αἰροῦ τεθνάναι καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχερῶς*· ἐδῶ ὁ Ἰσοκράτης ἀκολουθεῖ τὰ διδάγματα τοῦ Σωκράτους.

37. *βασιλεία* = τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα, ἢ βασιλικὴ ἰδιότης. — *ὅπως* = πῶς. — *τιμῆ* = ἀξίωμα.

ια'

μὴ περιίδης τὴν σαντοῦ φύσιν ἅπασαν ἅμα διαλυθεῖσαν = μὴ ἀνεχθῆς νὰ διαλυθοῦν διὰ μιᾶς ὅλαι αἱ φυσικαὶ σου

ἄδιότητες· κατ' ἔννοιαν=μὴ ἀφήσης νὰ διαλυθοῦν μὲ τὸ σῶμά σου αἰ ἄρεταί σου.

38. *μελετῶ* = ἀσκοῦμαι.— *συνεθίζομαι* = συνηθίζω.— *ἐμμένω τινί* = μένω σταθερὸς εἰς τι.

39. *ἀκριβῶς* = μὲ ἀκριβολογίαν, λεπτολογίαν.— *μικρὰ* = ἀσήμαντα, ἀνάξια λόγου πράγματα.— *περὶ μικρῶν ἐρίζοντας* καὶ κατωτέρω *τοὺς τοῖς ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους*· ἔνν. τοὺς σοφιστάς.— *τοὺς εὖ περὶ μεγάλων λέγοντας*· ὁποῖος ἦτο ὁ διδάσκαλος τοῦ ῥήτορος Σωκράτης, τὸν ὁποῖον ὑπονοεῖ.— *ἀπορία* = βιοτικὴ δυσκολία.— *μέτρια λέγω περὶ ἑμαντοῦ* = ὀμιλῶ μὲ μέτρον, μὲ μετριοφροσύνην περὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου.— *ὀμιλῶ τινί* = συναναστρέφομαι ἢ ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι.— *ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας... φέρειν ἐπισταμένους*· εἰς τὸ τμήμα τοῦτο ὁ Ἰσοκράτης ὑπονοεῖ τὸν Σωκράτην, ὁ ὁποῖος παρὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς αὐτοῦ δὲν «*διεταράττετο ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἠπίστατο*». — *ἐπίσταμαι*· μετ' ἀπαρεμφ. (φέρειν) = εἶμαι ἱκανός.— *τοῖς εἰρημένοις*· ἔνν. μοι, ὑπ' ἑμοῦ = τὰς συμβουλάς μου.

ιβ'

40. *εἰ* = ὅτι, διότι.— *παραλανθάνω τινὰ* = διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος.— *τοσοῦτων ὄντων τὸ πλῆθος...* *ἐπιτηδεύοντες* = καὶ ἰδιῶται καὶ ἄρχοντες, οἱ μὲν ἔχουν εἶπει, οἱ δὲ ἔχουν ἀκούσει, ἄλλοι δὲ ἔχουν ἴδει ἄλλους νὰ πράττουν, μερικοὶ δὲ καὶ οἱ ἴδιοι τυχαίνει νὰ καταγίνωνται εἰς κάτι ἀπὸ αὐτὰ (ἔνν. τὰ ὁποῖα ἔχουν λεχθῆ ὑπ' ἑμοῦ), ἀφοῦ εἶναι τόσα πολλά.

41. *ἀλλὰ γὰρ* = ἀλλὰ βεβαίως.— *ἐν τοῖς λόγοις τούτοις τῶν ἐπιτηδευμάτων* = ἐν τοῖς λόγοις τοῖς παραινετικοῖς, τοῖς διδάσκουσι τί δεῖ πράττειν.— *καινότης* = τὸ καινοφανές, τὸ νέον.— *ἄπιστος* = ἀπίθανος.— *τὰ νομιζόμενα* = τὰ παραδεδεγμένα.— *ἠγεῖσθαι*· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ χρή.— *τοῦτον*· δηλ. τὸν λέγοντα.— *χαριεῖς* = σοφός, μορφωμένος.— *τοῦτον χαριέστατον*· ἔδῳ ὁ Ἰσοκράτης κάμνει ὑπαινιγμὸν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του.— *δς ἄν...* *δυνήθῃ*· ἀναφορικὴ ὑποθετικὴ πρότασις.

42. *ἐπεὶ* = ἔπειτα.— *τὰ συμβουλευόντα* = τὰ συμβουλευτικά, τὰ παραινετικά.— *πεπόνθησιν ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας* = ἔχουν διατεθῆ ψυχικῶς ἀπέναντι αὐτῶν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἀπέναντι ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι (δι' αὐτῶν) δίδουν συμβουλὰς (περὶ τοῦ

πῶς δεῖ ζῆν) = ἔχουν λάβει τέτοιαν στάσιν ἀπέναντι αὐτῶν, ὁποῖαν ἀκριβῶς τηροῦν ἀπέναντι κλπ. — *τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν* = ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶναι πρόθυμοι νὰ περιπέσουν μετ' αὐτῶν εἰς παραπτώματα.

43. *σημεῖον ποιοῦμαι τι* = ἐπικαλοῦμαι, φέρω τι εἰς ἀπόδειξιν. — *τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγγιδος καὶ Φωκυλίδου ποιήσιν* ὁ Ἡσίοδος (750—700 π.Χ.) ἦτο ποιητὴς τῶν χωρικῶν, ὅπως ὁ Ὀμηρος τῶν βασιλέων. Ὁ Θεόγγις καὶ ὁ Φωκυλίδης (550 π.Χ.) ἦσαν ποιηταὶ ἔλεγειῶν (εἴδους λυρικῆς ποιήσεως), αἱ ὁποῖαι περιέχουν γνώμας πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς. — *αἰροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις* = προτιμοῦν νὰ ἀκούουν τοὺς ἀνοήτους λόγους ἀλλήλων. — *ὑποθήκη* = παραίνεσις, διδασκαλία.

44. *προέχω* = ἐξέχω, εἶμαι διάσημος. — *γνώμη* = γνωμικόν, ἀπόφθεγμα. — *σπουδάξω ἐπὶ τινι* = ἀσχολοῦμαι μὲ ζῆλον, ἐπιμέλειαν εἰς κάτω. — *διατεθεῖεν* οἱ ἄνθρωποι (πάντες).

ιγ'

45. *καὶ τί δεῖ;* = καὶ τίς ἢ ἀνάγκη; ἡ ἐρώτησις ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀποφατικὴν πρότασιν = *οὐ δεῖ διατρίβειν*. — *διατρίβω* ἔνν. τὸν χρόνον = χρονοτριβῶ, χάνω τὸν καιρὸν μου. — *ὄλως* = καθόλου, γενικῶς. — *φύσις* = φυσικαὶ ἰδιότητες, φυσικὴ ἰδιοσυστασία. — *σιτίον* τὸ πλεῖστον κατὰ πληθυντικὸν (*σιτία*) = τροφαί. — *χαίρω τινί* ἴδ. κεφ. ε', § 15. — *θρέμμα* = ζῶον (ἰδίως πρόβατα, αἶγες κλπ.). — *ἔχοντας—δοκοῦντας* ἐκ τοῦ *εὐρήσομεν*. — *ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχω* = *ἐναντίον τῷ συμφέροντι ἡδομαι* = ἐπιζητῶ ἡδονὰς ἐναντίας πρὸς τὸ συμφέρον μου. — *ποιῶ τι τῶν δεόντων* = ἐκτελῶ τι ἐξ ὅσων μοῦ ὑπαγορεύει ἢ ἀνάγκη νὰ πράξω. — *καὶ δοκοῦντας καρτερικούς*. . . *ποιοῦντας* ἐνῶ εἶναι δυνατὸν καὶ ὁ φαῦλος ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης νὰ εἶναι καρτερικὸς καὶ φιλόπονος.

46. *οἷ* = οὔτοι γάρ. — *πρὸς τοῖς εἰρημένοις* ἀνωτέρω. — *ἀπλοῦς* = χρηστός. — *φεύγω τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων* = ἀποστρέφομαι τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, τὴν πραγματικότητα. — *ψυχὴ* = πνεῦμα. — *πονῶ* = κοπιᾶζω.

47. *ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις* = εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις. — *λοιδοροῦμαι* ἐδῶ ἐπὶ παθητικῆς σημασίας = ὑβρίζομαι, κοχολογοῦμαι. — *ἐρημία* = μοναξιά. — *ἀλλ' εὐχο-*
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μένους· ἔνν. τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν.—**καθ' ἀπάντων**=περὶ ἀπάντων, δι' ὅλον τὸν κόσμον.—**τοῖς εἰρημένοις**· ἔνν. ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ.

48. **οὖν**=ὀπωσδήποτε, ἐν πάσῃ περιπτώσει.—**κεχαρισμένος** (χαρίζομαι)=εὐάρεστος.—**μυθώδης**=ὅμοιος πρὸς μῦθον, μυθικός.—**θεωρῶ**=θεῶμαι, παρακολουθῶ (διὰ τῆς φαντασίας) ὡς θεατής.—**ἄμιλλα**=ἀγών.—**ψυχαγωγοῦμαι**=αἰσθάνομαι ψυχικὴν ἀγαλλίασιν.—**τοὺς πρώτους εὐρόντας τραγωδίαν**· κατὰ τοὺς παλαιοὺς ὁ πρῶτος διαμορφωτὴς τῆς τραγωδίας ἦτο ὁ Θέσπις ἀπὸ τὸν δῆμον Ἰκαρίας τῆς Ἀττικῆς (σημερινὸς Διόνυσος). Ὑστερα ἀπὸ αὐτὸν προήγαγον τὴν δραματικὴν τέχνην ὁ Χοιρίλος, ὁ Πρατίνας καὶ ὁ Φρόνιχος καὶ κατόπιν τὴν ἔφεραν εἰς τελειότητα οἱ τρεῖς μεγάλοι δραματοῦργοι τῆς ἀρχαιότητος Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς καὶ Εὐριπίδης.—**καθορῶ**=ἀντιλαμβάνομαι καλῶς, κατὰ βάθος.—**ιδέα**=εἶδος.—**ἀμφοτέραις ταῖς ιδέαις**· καὶ τοῦ μύθου δηλαδὴ καὶ τῶν ἀγώνων (τῆς δράσεως ἐν τῇ τραγωδίᾳ).—**καταχρῶμαι πρὸς τὴν ποίησιν**=κάννω μεγάλην κατάχρησιν εἰς τὴν ποίησιν.

49. **τῶν ἡμιθέων**· ὅπως ὁ Ἄγαμέμνων, ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Αἴας, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ λοιποὶ ὀμηρικοὶ ἥρωες.—**τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν**=τοὺς μύθους ἐδραματοποίησαν. Πράγματι αἱ ὑποθέσεις τῶν τραγωδιῶν ἐλαμβάνοντο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς μυθολογίας καὶ κυρίως ἐκ τοῦ τρωικοῦ καὶ θηβαϊκοῦ λεγομένου κύκλου.—**ἀκουστούς**· τίνας;—**ἡμῖν**· ποιητ. αἴτιον = ὑφ' ἡμῶν.—**δέδεικται**=ἔχει καταστῆ πρόδηλον.—**ἀφεντέον** (ἀπέχομαι)=**δεῖ ἀπέχεσθαι**.—**ὄχλος**=τὸ πλῆθος, ὁ πολὺς κόσμος.

ιδ'

50. **διέρχομαι**=διεξέρχομαι, λέγω.—**μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις**· δηλαδὴ νὰ εὐχαριστῆσαι μὲ τοὺς μυθωδεστάτους τῶν λόγων καὶ νὰ καταφρονῆς τοὺς ὀφελιμωτάτους αὐτῶν.—**ταῖς ἡδοναῖς**=ἐκ τῶν ἡδονῶν, ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν προκαλοῦν αἱ ἡδοναί.—**μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων**... **δοκιμάζειν**=μῆτε τὰ πράγματα σπουδαῖα, μῆτε τοὺς ἀνθρώπους φρονίμους νὰ κρίνης ἀναλόγως τῆς ἑξ αὐτῶν προκαλουμένης εὐχαριστήσεως, ἀλλ' ἀναλόγως τῆς ἑξ αὐτῶν προερχομένης ὀφελείας.

51. **ἄλλως τε**=καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ =καὶ μάλιστα.—**τὰ**

γυμνάσια τὰ τῆς ψυχῆς = ἄσκησις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος, ἢ ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ μόρφωσις. — *ἀμφισβητῶ περὶ τινος* = διαφωνῶ, φιλονικῶ διὰ κάτι. — *περὶ τὴν φιλοσοφίαν εἶμι* = ἀσχολουμαι μὲ τὴν φιλοσοφίαν, μὲ φιλοσοφικὰ προβλήματα. — *ἐριστικοὶ λόγοι* = σοφίσματα, ἢ σοφιστικὴ τέχνη. — *πολιτικοὶ λόγοι* = οἱ ἔχοντες σχέσιν πρὸς τὸν ὅλον δημόσιον βίον, οἱ εἰσάγοντες εἰς τὴν πολιτικὴν. — *αὐτοῖς*, δηλαδὴ τοῖς περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρίβουσιν. — *ὅτι δεῖ . . . δυνάμενον* ἢ *πλοκῆ* : *ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον φαίνεσθαι ἐξ ἐκάστου τούτων* (τῶν ἐριστικῶν, πολιτικῶν καὶ ἄλλων τινῶν λόγων) *δυνάμενον* (κατηγορ. μετοχῆ) *βουλεύεσθαι* (= *αἰρεῖσθαι τὰ χρήσιμα*).

ᾠ2. *τὰ ἀμφισβητούμενα* = ἐκεῖνα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑφίσταται διαφωνία (ἔδῳ : μεταξὺ τῶν φιλοσόφων). — *τὰ συνομολογούμενα* = ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα γίνονται δεκτὰ ἀπὸ ὅλους γενικῶς (ὅτι δηλ. δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἐκάστου τούτων φαίνεσθαι δυνάμενον βουλεύεσθαι). — *λαμβάνειν* δηλ. τὸν δυνάμενον βουλεύεσθαι. — *λαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος* = ἐλέγγω, δοκιμάζω, κρίνω τινά· ἔδῳ ὁ ἔλεγχος θὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν προτίμησιν τοῦ πολλὰ χρήσιμα διδάσκοντος φιλοσόφου τοῦ μηδὲν ἢ πολὺ ὀλίγα δυναμένου νὰ διδάσκη. — *ἐπὶ τῶν καιρῶν* = ἐπὶ τῶν καιρίων, ἐπὶ σοβαρῶν ζητημάτων. — *θεωρεῖν* = ἔλεγχον λαμβάνειν. — *καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων* = περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων, εἰς τὴν καθημερινὴν διδασκαλίαν των. — *ἀποδοκιμάζω* = κατόπιν ἐλέγχου ἀπορρίπτω· ἔδῳ = περιφρονῶ. — *ὁ μηδὲν ὄν αὐτὸς χρήσιμος* ὡς ἀγνοῶν τὸ πρέπον καὶ ὠφέλιμον.

ᾠ3. *περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι τινα* = ἐκτιμῶ τινα. — *θεραπεύω* = περιποιῶμαι. — *τυραννικὸς* = ὁ ἐμπρέπων εἰς τὸν τύραννον, τὸν βασιλέα. — *κτῆμα* = πράγμα.

18'

ᾠ4. *τιμῶ σε* = σοῦ προσφέρω, σε φιλοδωρῶ. — *ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος* = ὅπως εἶπα εἰς τὴν ἀρχὴν (βλ. κεφ. α', § 1). — *πλείονος*· γενικὴ τοῦ τιμήματος. — *σφόδρα* = μὲ θέρμην, μὲ ὑπερβολήν. *διαλείπης*· ἔνν. χρώμενος. — *διαλείπω* = ἀφήνω νὰ παρέλθῃ χρόνος ἐν τῷ μεταξύ, παύω. — *κατατρέβω* = καταστρέφω, φθείρω. *πλείονος ἀξίας ποιήσεις*· διότι θὰ ἀποδειχθῆ εἰς τὴν πράξιν, ὅτι εἶναι πράγματι ὠφέλιμοι.

Β'

ΕΥΑΓΟΡΑΣ

α'

1. τὰ ἐπιφερόμενα=αἱ ἐπιτάφιοι προσφοραί· ἦσαν δὲ αὐταὶ θυσαίαι ζώων καὶ ἀκόμη πᾶν ἄλλο πολύτιμον καὶ ἀγαπητὸν εἰς τὸν νεκρὸν προᾶγμα.—μουσικῆ=ᾠσματα καὶ ἀπαγγελία ποιημάτων.—ἀμίλλα=ἀγών.—τριήρων ἀμίλλαις· ὑπῆρχε συνήθεια εἰς τοὺς παλαιούς καὶ διὰ τριήρων νὰ διαγωνίζωνται ὄχι μόνον κατὰ τοὺς ἐπιταφίους ἀγῶνας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐορτάς, π.χ. τὰ Παναθήναια (πρὸβλ. σημερινὰς λεμβοδρομίας καὶ ἀγῶνας ἱστιοπλοίας)—λείποντα... ὑπερβολὴν = ὅτι δὲν παραλείπεις καμμίαν ὑπερβολικὴν ἐκδήλωσιν εἰς τὴν ἀπονομὴν τῶν τοιούτων τιμῶν = ὅτι φθάνεις εἰς τὸ ἀκρότατον ὄριον εἰς τὴν ἀπονομὴν τῶν τοιούτων τιμῶν.

2. εἴ τίς ἐστὶν αἴσθησις... τῶν... γιγνομένων=ἐὰν οἱ νεκροὶ διατηροῦν κάποιαν ἀντίληψιν περὶ ὧσων συμβαίνουν εἰς τὸν κόσμον.—πολὺ δ' ἄν... ἔχειν· ἐκ τοῦ ἠγησάμην=ὅτι ἔχει ἄν. ἐπιτήδευμα· ἴδε πρὸς Νικοκλ. κεφ. α', § 2.—κίνδυνος=ἀγών.—ἀξίως=ἀνταξίως.—διέρχομαι· ἴδε πρὸς Νικοκλ. κεφ. β', § 7.—ἐκείνω· ποιτ. αἴτιον.—τῶν ἐκείνω πεπραγμένων· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ ἀξίως.—τὰ πεπραγμένα μοι=τὰ κατορθώματά μου.

3. φιλότιμος=ὁ φιλῶν τὴν τιμὴν, τὴν δόξαν.—μεγαλόψυχος=ὁ ἔχων μεγάλην ψυχὴν, γενναῖος.—ἀντὶ τῶν τοιούτων=ἀντὶ τοῦ τῶν τοιούτων (τιμῶν) τυγχάνειν (§ 1).—εὐκλεῶς=ἐνδόξως, μὲ τιμὴν καὶ δόξαν.—δόξα=φήμη, ἕστεροφημία.—σπουδάξω περὶ τίνος=μὲ ζῆλον ἀσχολοῦμαι εἰς τι, φροντίζω σοβαρῶς περὶ τίνος.—πάντα ποιῶ=μετέρχομαι τὸ πᾶν.—ὅπως... καταλείψουσιν· πλαγ. ἐρωτ. πρότασις.

4. τῶν τοιούτων· δηλ. τῶν ἐπιφερομένων, χορῶν κλπ.—ἐξεργάζομαι=φέρω εἰς πέρας, ἀποτέλεσμα.—ἀγωνία=(γυμνα-

στικός) ἀγών.—*εἰμί περί τι*=ἀσχολοῦμαι εἰς κάτι.—*ἐντιμος*=
ἔνδοξος.—*καλῶς*=ὀρθῶς, τελείως.

β'

δ. *τοὺς ἄλλους* ἔννοεῖ τοὺς σοφιστάς, οἱ ὅποιοι συνήθιζον
γὰ ἐπαινοῦν ὄχι τοὺς συγχρόνους, ἀλλὰ τοὺς μυθικοὺς ἥρωας.—
τοὺς ἐφ' αὐτῶν=τοὺς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς των, τοὺς συγχρόνους
των.—*ἀγαθὸς γίγνομαι*=ἀναδεικνύομαι διάσημος, σπουδαῖος.—
κοσμεῖν ἔνν. τῷ λόγῳ=ἐπαινεῖν.—*ἐν εἰδόσι* (μτχ. τοῦ οἶδα)=
ἐνώπιον ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔχουν γνῶσιν (αὐτῶν).—*ποιοῦμαι*
λόγους=λέγω, ὁμιλῶ.—*φιλοτίμως διάκειμαι πρὸς τι*=ἐπιδει-
κνύω ζῆλον πρὸς τι.—*εὐλογῆσονται*=εὐλογηθήσονται.—*εὐλο-
γοῦμαι*=ἐγκωμιάζομαι, ἐπαινοῦμαι.

ε. *ἀθυμῶ*=κατέχομαι ἀπὸ ἀθυμίας, λύπην.—*ἐπέκεινα* ἀντὶ
ἐπ' ἐκεῖνα=πέραν.—*τοὺς ἐπέκεινα γενομένους* ἔννοεῖ τὸν
Ἡρακλέα, Θησέα, Ἀργοναύτας κλπ.—*οἱ γενόμενοι*=οἱ γεννη-
θέντες.—*ὑμνουμένους καὶ τραγωδομένους* κατηγ. μτχ. ἐκ τοῦ
δοῦν.—*ὑμνοῦμαι*=ἐγκωμιάζομαι δι' ὕμνων.—*τραγωδοῦμαι*=γί-
νομαι ὑπόθεσις τραγωδίας, δραματοποιῦμαι.—*ὑπερβάλλω τι*=
ὑπερβαίνω, ξεπερνῶ κάτι.—*τοιούτων* οἶων οἱ περὶ Τρωικὰ καὶ
ἐπέκεινα τούτων ὑπάρξαντες.—*ἀξιοθρησόμενον* κατ. μτχ. ἐκ τοῦ
προειδῆ.—*πρόσειμί τινι*=προστίθεμαι εἰς τι, συνυπάρχω.—*ὅτι*
μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστι ὅτι «φθίνει τὸν ἔχοντα»,
ὅπως εἶπεν ἄλλος σοφός.—*δυσκόλως πέφυκα*=εἶμαι ἐκ φύσεως
δύστροπος.—*εὐ πάσῳ ὑπό τινος*=εὐεργετοῦμαι ὑπό τινος· τὸ
ἐνεργητικὸν *εὐ ποιῶ*.

ζ. *δουλεύω τινί*=εἶμαι δοῦλος, ἀκολουθῶ τὰς ἀντιλήψεις τι-
νός.—*κακῶς φρονῶ*=εἶμαι ἀνόητος.—*ἐθιστέον*=δεῖ ἐθίξειν
ὑποκείμενον *τοὺς νοῦν ἔχοντας*.—*περὶ ὧν*=περὶ τούτων, περὶ
ἧν.—*ἄλλως τε καὶ*=καὶ δι' ἄλλους λόγους καί.—*ἐπίδοσις*=
πρόσδος, ἀνάπτυξις.—*τῶν ἄλλων ἀπάντων* τίνων;—*οὐ διὰ*
τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσι=ὄχι ἐξ αἰτίας ἐκείνων, οἱ
ὅποιοι μένουσιν πιστοὶ εἰς τὰ καθεστῶτα, μένουσιν προσκολλημένοι
εἰς τὰ παραδεδομένα.—*ἐπανορθῶ τι*=σηκώνω κάτι ποῦ ἔπεσε,
διορθώνω, ἀναθεωρῶ.—*κινῶ τι*=μεταβάλλω κάτι ὀριζικῶς.—*τὰ*
μὴ καλῶς ἔχοντα· λιτότης=τὰ κακῶς κείμενα.

γ'

δ. *ἀνδρὸς ἀρετήν*... *ἐγκωμιάζειν* ἐπεξηγήσις τοῦ δ (μέλλω

ποιεῖν).—**σημεῖον δὲ μέγιστον** ἐννοεῖται ἐστὶ τοῦτο (=τὰ ἐπόμενα).—**γάρ** ἐπεξηγηματικός.—**περὶ τὴν φιλοσοφίαν εἰμι**=ἀσχολοῦμαι μὲ τὴν φιλοσοφίαν.—**τῶν τοιούτων** δηλ. τῶν ἐγκωμίων.—**πῶποτε**=μέχρι τοῦδε.—**συγγνώμην ἔχω τινὶ**=συγχωρῶ τινα.

9. **τοῖς ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι**=εἰς τοὺς ποιητὰς εἶναι δεδομένα (ἐπιτετραμμένα) πολλὰ (τεχνικὰ) μέσα πρὸς ἐπικόσμησιν (: πρὸς καλλιτεχνικὴν παράστασιν) τοῦ λόγου. Τοιοῦτοι κόσμοι εἶναι τὰ διάφορα σχήματα τοῦ λόγου, αἱ εἰκόνες, αἱ παραβολαί, αἱ μεταφοραί, αἱ ὑπερβολαί, αἱ μετωνυμιαί κ.τ.τ.—**πλησιάζοντας . . . διαλεγομένους . . . συναγωνιζομένους** κατηγορηματικῶς. ἔξαρτῶμεθα ἐκ τοῦ **ποιῆσαι** (=παραστήσαι) ὡς δείξεως σημασιακοῦ.—**συναγωνίζομαι τινὶ**=ἀγωνίζομαι μετὰ τινος, βοηθῶ κάποιον ἀγωνιζόμενον· διάφορον τὸ **διαγωνίζομαι**, ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ὁποίου γίνεται κακῶς σήμερον χρῆσις τοῦ συναγωνίζομαι.—**οἷς**=τούτοις, οἷς.—**τεταγμένα ὀνόματα**=αἱ εἰς κοινὴν χρῆσιν, αἱ συνήθεις λέξεις· ταύτας καλεῖ ὁ ῥήτωρ κατατέρω (§ 10) **πολιτικὰ ὀνόματα**.—**τὰ μὲν . . . τὰ δέ . . . τὰ δὲ**=ἄλλοτε μὲν . . . ἄλλοτε δέ . . . καὶ ἄλλοτε.—**ξένα ὀνόματα**=λέξεις ξενικαί, διαλεκτικά.—**καινὰ ὀνόματα** οὕτω καλοῦνται αἱ λέξεις αἱ λαμβάνουσαι σημασίαν διάφορον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν εἶχον μέχρι τοῦδε, ἢ αἱ ἀρχαῖζουσαι, τῶν ὁποίων δὲν γίνεται χρῆσις πλέον.—**μεταφοραὶ**=μεταφορικαὶ ἐκφράσεις.—**διαποικίλλω τι**=ποικίλως κοσμῶ τι.

10. **οἱ περὶ τοὺς λόγους** ἐνν. ὄντες—οἱ ῥήτορες, οἱ πεζογράφοι.—**τῶν τοιούτων** τῆς τοιαύτης ἐλευθερίας.—**ἀποτόμως**=μὲ ἀκριβείαν, ἀπολύτως.—**ὀνόματα πολιτικὰ**=λέξεις, τὰς ὁποίας χρησιμοποιοῦν οἱ πολῖται, ὅλος ὁ κόσμος, αἱ δημοτικά, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον· ταύτας εἶπεν ἀνωτέρω (§ 9) ὁ ῥήτωρ **τεταγμένα ὀνόματα**.—**ἐνθύμημα**=σκέψις, νόημα, λογικὴ ἀκολουθία· ὑπὸ τῶν ῥητόρων καλοῦνται **ἐνθυμήματα** (ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὰ ὀνόματα) ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οἱ διαλεκτικοὶ φιλόσοφοι καλοῦν συλλογισμούς.—**τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις**=τὰ ὁποῖα εἶναι ἐγγὺς τῶν πράξεων, ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν πραγματικότητα.—**μέτρον**=ἕμμετρος στίχος.—**ῥυθμὸς**=ἁρμονία.—**οἱ δέ**· τίνες;—**οὐδενὸς τούτων** τῶν μέτρων καὶ ῥυθμῶν.—**κοινωνῶ τινος**=μετέχω τινός, χρησιμοποιῶ τι.—**ἄ**=ταῦτα δὲ (δηλ. τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν).—**τῇ λέξει** τοῦ κατὰ τι.—**ψυχαγωγῶ** ἴδε πρὸς Νικοκλέα κεφ. ιγ', § 48.

11. *ἐκεῖθεν* δηλαδή ἐκ τῶν ἐπομένων.—*εὐδοκιμῶ*=εἶμαι φημισμένος, ὄνομαστός.—*διάνοια*=νόημα, περιεχόμενον.—*καταδεής*: ἴδε πρὸς Νικοκλέα κεφ. β', §7.—*δόξα*: ἴδε πρὸς Νικοκλέα κεφ. β', § 7.—*ὀκνῶ*=διστάζω.—*εἰ καὶ τοῦτο δυνήσονται* πлагία ἐρωτηματικὴ πρότασις.—*τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας* κλπ. ἐπεξηγήσεις τοῦ *τοῦτο*.—*ἐν ταῖς ψδαῖς καὶ τοῖς μέτροις*: ἐν διὰ δυοῖν=*ἐν τοῖς μέτροις τῶν ψδῶν*=διὰ τῶν ἐμμέτρων ψδῶν.

δ'

12. *φύσις*=γέννησις, καταγωγὴ.—*εἰ καὶ*=ἂν καὶ.—*τῶν ἄλλων ἔνεκα*: δηλαδή χάριν τῶν μὴ γνωριζόντων.—*οὐδέν*: ἐπίορημα.

13. *οἱ ἀπὸ Διὸς*=οἱ καταγόμενοι ἐκ τοῦ Διὸς (διότι πολλὰ γένη τῶν μυθικῶν ἡρώων ἐπίστευον, ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Δία).—*εὐγενής*=ὁ ἔχων ὑψηλὸν καὶ γενναῖον φρόνημα.—*οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ*=πάντες.—*προκρίνω τινὰ*=προτιμῶ, δίδω εἰς τινα τὰ πρωτεία.—*οἱ καθ' αὐτοὺς*=οἱ ἐφ' ἑαυτοὺς=οἱ σύγχρονοι (κεφ. γ', § 5).

ε'

14. *τοῦτο μὲν*=ἄφ' ἑνὸς μὲν.—*Αἰακός*: υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ἀγαπητὸς εἰς τοὺς θεοὺς διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Οὗτος, ὅταν κάποτε ἡ Ἑλλὰς ὑπέφερεν ἀπὸ ἀνομβρίαν, ἐπεκαλέσθη τὸν Δία καὶ ἦλθεν ἡ ποθουμένη βροχὴ· δι' αὐτὸ καὶ οἱ Αἰγινῆται τοῦ ἴδρυσαν ἱερόν, τὸ Αἰάκειον. Ἐκάλετο δὲ καὶ ἡ ἐορτή, τὴν ὁποίαν ἐώρταζον πρὸς τιμὴν τοῦ Αἰακοῦ, καὶ ὁ ἀγών, τὸν ὁποῖον ἠγωνίζοντο, Αἰάκεια. Ἀποθανὼν ὁ Αἰακὸς κατετάχθη μετὰ τοῦ Μίνως καὶ Ῥαδαμάνθυος ὡς εἰς ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἄδῃ κριτῶν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν καθ' ὅλον τὸν βίον δικαιοσύνην του.—*διήνεγκε*: τοῦ διαφέρω=ὑπερτεροῦ, διακρίνομαι.—*αὐχμὸς*=ξηρασία.—*ὑπερέβαλλεν*: ἐνν. κάθε ἀνθρωπίνην βοήθειαν.—*εὐρέσθαι ἄν*=ὅτι εὐρεθεῖη ἄν.

15. *κατεστήσαντο ἱερόν*=ἴδρυσαν ἱερόν.—*οὐπερ*: ἐπίορημα=ἐν ᾧ τόπῳ.—*εὐχὴ*=προσευχή, τάξιμον.—*μεταλλάττω τὸν βίον*=μεταβάλλω τὸν βίον, ἀποθνήσκω.—*Πλούτων*: ὁ θεὸς τοῦ Ἄδου.—*Κόρη*: ἡ κόρη τῆς Δήμητρος Περσεφόνη, σύζυγος τοῦ Πλούτωνος.—*παρεδρεύω τινὶ*=εἶμαι πάρεδρος, παρακάθημαι διαρκῶς πλησίον τινὸς (κυρίως ἐπὶ δικαστῶν).

16. *τούτου δὲ παῖδες* (ἢ ἀπόδοσις πρὸς τὸ ἀνωτέρω : *τούτο μὲν γὰρ Αἰακός*) ἀντὶ τοῦ *τούτου δὲ* (=ἀφ' ἑτέρου δὲ) *τῶν αὐτοῦ παίδων Τελαμώνος καὶ Πηλέως*.—*Τελαμών* υἱὸς τοῦ Αἰακοῦ, ἀδελφὸς τοῦ Πηλέως. Οὗτος ἦλθεν εἰς τὴν Σαλαμίνα, ὅπου διεδέχθη τὸν βασιλέα, καὶ νυμφευθεὶς τὴν Περίβοιαν ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Αἶαντα. Ἦτο δὲ ὁ Τελαμὼν ἐκ τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ συνώδευσε τὸν Ἡρακλέα κατὰ τοῦ Λαομέδοντος, βασιλέως τοῦ Ἰλίου. Τὸν Λαομέδοντα τοῦτον ἐβοήθησεν εἰς τὴν κτίσιν τῶν τειχῶν τοῦ Ἰλίου ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Ποσειδῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἠρνήθη εἰς τοὺς θεοὺς τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, ὁ Ποσειδῶν ἔστειλε θαλάσσιον τέρας, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξετέθη ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Ἡσιόνη. Ἄλλ' ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνησε τὸ τέρας, ὁ δὲ συνόδος τοῦ Τελαμῶν ἔλαβεν ὡς ἀριστεῖον τὴν νέαν Ἡσιόνην, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Τεῦκρον, τὸν ἀριστον τῶν Ἑλλήνων τοξοτῶν πρὸ τῆς Τροίας. Οὗτος, ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς Σαλαμίνα μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, ἀπεβλήθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, διότι δὲν ἐξεδικήθη τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Αἶαντος. Τότε κατέφυγεν εἰς τὴν Κύπρον.—*ἀριστεῖον* κυρίως κατὰ πληθυντικόν=βραβεῖον τοῦ ἀρίστου, ἀμοιβὴ ἐπὶ γενναϊότητι.—*Πηλεύς* υἱὸς τοῦ Αἰακοῦ, ὁ ὁποῖος ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Αἶγινα εἰς τὴν Φθίαν. Ἐκεῖ νυμφευθεὶς τὴν νηρηίδα Θέτιν ἐγέννησε τὸν Ἀχιλλέα. *Κένταυροι* παριστῶντο ἀπὸ τὴν τέχνην ὡς ἵπποι μὲ προτομὴν ἀνθρωπίνην. Ἦσαν ἡ ἀρχαιοτάτη μυθικὴ ἀντίληψις τῶν ὄρεσιβίων κατοίκων τῆς Θεσσαλίας.—*κίνδυνος*=ἀγών, πόλεμος.—*εὐδοκιμῶ* ἴδε κεφάλ. γ', § 11.—*συνοικῶ*=ζῶ ὁμοῦ ἀπλῶς ἐπὶ γάμου=ὑπανδρεύομαι, νυμφεύομαι.—*ὕμέναιος*=τὸ γαμήλιον ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον αἱ ὑπηρέτριαι καὶ αἱ φίλαι τῆς νέμφης, ὅταν τὴν συνώδευον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ=νυμφικὸν ἄσμα.

ζ'

17. *τούτοιιν* (γεν. δυϊκοῦ) *ἐκατέρου*=ἐκατέρου τούτων.—*ἐγενέσθη*=ἐγένοντο.—*ἔλεγχος*=ἀπόδειξις.—*ἀρετῇ*=ἀνδρεία.—*ἐκατέρων* δηλ. Ἑλλήνων καὶ Τρώων.

18. *ἀπολείπομαι*=μένω ὀπίσω, εἰς τὸ σπῆτι μου, τὴν πατρίδα μου.—*Ἀχιλλεύς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν* κλπ. ποῖος ἐκ τῶν παλαιῶν ὀμιλεῖ διεξοδικῶς δι' ὅλα αὐτά ;—*συνεξεῖλεν* τοῦ

συνεξαίρω = συνεργαζόμενος μετ' άλλων κυριεύω. — κατοικίζω
τινά· ἐπὶ τόπου = γεμίζω ἀπὸ κατοίκους, λαόν.

η'

19. τὰ μὲν... ἐξ ἀρχῆς *Εὐαγόρα* ὑπάρξαντα παρὰ τῶν
προγόνων = ὅσα ἀπ' ἀρχῆς ἐκληροδοτήθησαν παρὰ τῶν προγό-
νων εἰς τὸν Εὐαγόραν. — *τηλικούτος* = τόσον μέγας. — *κατὰ μὲν*
ἀρχὰς = κατ' ἀρχὰς μὲν. — *χρόνῳ ὑστέρων* = μετὰ τινα χρόνον,
μετὰ καιρόν. — *ἐκ Φοινίκης*· χώρας τῆς Ἀσίας, ἡ ὁποία περιε-
λάμβανε τὴν παρακτίον ἐπιμήκη χώραν ἀπὸ τῆς Συρίας καὶ Πα-
λαιστίνης μέχρι τῆς Αἰγύπτου. — *ἀνήρ*· ἄγνωστος τὸ ὄνομα.

20. *πιστεύομαι ὑπὸ τινος* = τυγχάνω ἐμπιστοσύνης ὑπὸ τι-
νος. — *δυναστεία* = ἐξουσία, ἀξίωμα. — *οὐ χάριν ἔσχε*· ἔνν. τῷ βα-
σιλευόντι. — *χάριν ἔχω τινὶ* = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς κά-
ποιον. — *τούτων*· γεν. τῆς αἰτίας. — *κακὸς* = ἀγνώμων. — *ὁ ὑποδε-
ξάμενος* = ὁ περιθάλας, ὁ σωτήρ. — *ἐξέβαλεν*· ἔνν. τῆς βασι-
λείας. — *ἀπιστῶ τινι* = δὲν ἔχω πεποίθησιν, ἐμπιστοσύνην εἰς τι. —
τοῖς πεπραγμένοις· ἔνν. αὐτῷ. — *κατασκευάζομαι τι* = κανο-
νίζω, τακτοποιῶ τι. — *ἐκβαρβαρώ-ω τινα* = καθιστῶ τινα ἐντελῶς
βάρβαρον.

21. *οὕτω τῶν πραγμάτων καθεστῶτων* = ἐνῷ οὕτως εἶχον
τὰ πράγματα, ἐνῷ τοιαύτη πολιτικὴ κατάστασις ἐπεκράτει. —
φήμη = φωνὴ ἐξ ἀγνώστου πηγῆς, ἐξ οὐρανοῦ, μυστηριώδης. —
μαντεία = χρησμός (συνήθως τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν). — *ὄψις* =
ὄραμα, φάντασμα. — *ἐν τοῖς ὕπνοις*· ἔνν. τῆς μητρὸς (πρβλ. τὰς
παραδόσεις περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου). — *μειζόνως*
ἢ κατ' ἄνθρωπον = κατὰ τρόπον περισσότερον μεγαλειώδη ἢ
ὅπως προσιδιάζει εἰς τὸν ἄνθρωπον. — *ἀπιστῶ τινι* = θεωρῶ τι
ἀπίστευτον, ἀπίθανον. — *τοσοῦτω δέω* = τόσον πολὺ ἀπέχω. —
πλασάμενος λέγω τι = λέγω τι ἐξ ἰδίας ἐμπνεύσεως, μὴ ἀνταπο-
κρινόμενον εἰς τὴν ἀλήθειαν. — *ἐκείνῳ*· ποιητ. αἴτιον. — *τὰ ὑπάρ-
χοντα* = τὰ ὄντα, τὰ πραγματικά. — *καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται* =
καὶ ἂ μὴ πάντες οἱ π. — *σύννοιά τι* = καλῶς γνωρίζω τι, εἶμαι βέ-
βαιος περὶ τινος. — *τὰ ὁμολογούμενα* = τὰ θεωρούμενα ὡς δεδο-
μένα, ἀληθῆ.

ι'

22. *πρεπώδης* = κατάλληλος, ἀρμόζων. — *οἱ τηλικούτοι* = οἱ
τοιαύτην ἡλικίαν ἔχοντες· ἐδῶ ἐννοοῦνται οἱ παῖδες. — *κρατι-*

στεύω=εἶμαι κράτιστος, ἄριστος.—*τῶν ἡλικιωτῶν κρατιστεύω ἐν τοῖς ἀγῶσι*=νικῶ τοὺς συνομήλικάς μου εἰς τοὺς ἀγῶνας.

23. *προσγίγνεται τινί τι*=προστίθεται τινί τι.—*καὶ ταῦτα*=καὶ μάλιστα.—*μέσως*=μετρίως—*εἰς ὑπερβολὴν*=εἰς ὑπερβάλλοντα, εἰς μέγαν βαθμόν.

24. *διήνεγκεν* τοῦ διαφέρω.—*οἱ τότε βασιλεύοντες*=ὁ τότε βασιλεὺς (μετὰ τῆς οἰκογενείας του· ἐκ τούτου ὁ πληθυντικός).—*ἐκπλήττομαι*=τρομάζω.—*φύσις*=φυσικαὶ ιδιότητες, προσόντα (ἔδῶ σωματικά).—*ἐν ιδιώτου μέρει*=ὡς ἀπλοῦς ιδιώτης.—*διαγαγεῖν* ἐνν. τὸν βίον.—*τρόπος*=τὸ ἦθος, τὰ ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ χαρίσματα.—*ἐξαμαρτάνω περὶ τινα*=διαπράττω σφάλμα πρὸς τινα, βλάπτω τινά.

ια'

22. *δόξα*=προσοδοκία, γνώμη.—*τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσης*=ἐνῶ τόση διαφορὰ ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν δύο (τούτων) γνωμῶν (δηλαδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν ὁ Εὐαγόρας νὰ περάσῃ τὴν ζωὴν του ὡς ἀπλοῦς ιδιώτης, ἀλλὰ συγχρόνως ὅτι οὗτος ἀπετέλει ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἀρχῆς τοῦ βασιλεύοντος λόγῳ τοῦ ἦθους του).—*ψεύδομαί τινος*=ἀποτυγχάνω εἰς τὰς προβλέψεις μου διὰ τι, ἀπατῶμαι.—*ὁ δαίμων*=θεός.—*ὄπως*=πῶς.—*καλῶς*=ἐντίμως.—*δι' ἀσεβείας*=διὰ μέσων (κατ' ἀνάγκην) ἀσεβῶν (ὅπως ὁ φόνος τοῦ κατέχοντος τότε τὴν ἀρχὴν, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἦτο ἀδύνατον νὰ βασιλεύσῃ ὁ Εὐαγόρας).

26. *ἐξ ὧν*=ταῦτα, ἐξ ὧν.—*δσίως καὶ δικαίως*=τηρῶν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ πρὸς τε τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους, «εὐσεβῶς καὶ ἀναμαρτήτως» (Κοραῆς).—*οἱ δυναστεύοντες*=οἱ ἔχοντες τὰς ἀρχάς, οἱ μεγιστᾶνες.—*ἐπιβουλεύω* ἀμεταβάτως=συνωμοτῶ.—*ἐπιβουλεύσας*=διὰ συνωμοσίας.—*ἐκποδῶν ποιουμαί τινα*=βγάζω ἀπὸ τὴν μέσην, φονεύω κάποιον.

27. *εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας* πόλιν γνωστὴν ἐκ τῆς Κέρου Ἀναβάσεως. Ταύτην κατὰ τὴν παράδοσιν ἀπόκισεν ὁ Σόλων ἐγκαταστήσας εἰς αὐτὴν ἀριθμὸν τινα ἀθηναίων πολιτῶν, οἱ ὅποιοι, λησμονήσαντες μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου τὴν μητρικῶντων γλῶσσαν, ἐσφάλλοντο περὶ τὴν χρῆσιν τῆς ἑλληνικῆς (περὶ βλ. σολοικισμός).—*οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω τινί*=δὲν σκέπτομαι καθ' ὅμοιον τρόπον πρὸς τινα.—*τύχη*=δυστυχία, συμφορὰ.—

ταπεινοτέρας: ἢ ὡς ἤρμοζεν εἰς βασιλεῖς.—*ταπεινός*: ἐπὶ ψυχικῆς διαθέσεως=ὁ ἐν ἀπογνώσει διατελῶν, ὁ δειλός.—*μεγαλοφροσύνης*: ἢ γεν. διαιρετική εἰς τὸ *τοσοῦτο*.—*μεγαλοφροσύνη*=μεγαλοψυχία.

22. ὁ *πλάνος*=ἡ πλάνη, περιπλάνησις.—*φυγαδικός*=ὁ προσιδιάζων εἰς ἐξόριστον, τὸν ὅποιον φυσικὸν εἶναι νὰ πλανᾶται ὁ φυγάς.—*τὸ δι' ἐτέρων ζητεῖν τὴν κἀθοδον* δὲν ἦτο κάτι ἀσύνηθες εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας (πρβλ. τὸν Πεισίστρατον, τὸν Λύδαμιν τῆς Νάξου κ. ἄ.)—*κἀθοδος*=ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα.—*θεραπεύω*=περιποιοῦμαι, κολακεύω.—*ὑπερορῶ τι*=καταφρονῶ, δὲν θεωρῶ τι ἄξιον ἑμαυτοῦ.—*ταύτην* καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον (*ἀφορμὴν*), ἀντὶ *τοῦτο*, τὸ ὅποιον ἐπεξηγεῖται κατωτέρω: *ἀμύνεσθαι* κλπ.—*ἀφορμὴ*=τὸ ἐξ οὗ ἀφορμαῖται τις, ἡ ἀφετηρία.—*ἦνπερ χρὴ τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους*: ἔνν. λαμβάνειν.—(*τὸ*) *ἀμύνεσθαι καὶ μὴ ὑπάρχειν*=τὸ νὰ τιμωρῇ κανεῖς τοὺς (ἀδικοῦντας), ἀλλὰ νὰ μὴ κάμνη πρῶτος αὐτὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀδικίας.—*διαμαρτῶν*: ἔνν. τῆς ἐπιβουλής=εἰς τὰ σχέδιά του.—*διαμαρτάνω τινός*=ἀποτυγχάνω εἰς κάτι.—*παρακαλῶ τινα*=καλῶ τινα εἰς βοήθειαν.—*ὡς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες*: ἔνν. *λέγουσι περὶ πεντήκοντα*.

29. *δόξα*=φήμη, ὑπόληψις.—*θεωρῶ*=θεῶμαι, παρακολουθῶ.—*ἀθυμῶ*=χάνω τὸ θάρρος μου, λιποψυχῶ.—*ἀξιῶ*=κρίνω ἄξιον ἑμαυτοῦ, ἔντιμον.—*ἐμμένω τινὶ*=μένω σταθερὸς εἰς κάτι.—*τὰ ὠμολογημένα*=τὰ συμφωνημένα.—*ὁ δὲ ὡσπερ* . . . *οὔτω διέκειτο τὴν γνώμην*: ἢ σύνταξις: *ὁ δὲ οὔτω διέκειτο τὴν γνώμην, ὡσπερ* . . . (πρβλ. πρὸς Νικοκλέα, κεφ. δ', § 13).—*στρατόπεδον*=στρατός.—*διάκειμαι τὴν γνώμην*=διάκειμαι ψυχικῶς, ἔχω φρόνημα.

ιβ'

30. *δῆλον*: ἔνν. ἐστὶ τοῦτο.—*περιορῶ*=παραβλέπω ἑδῶ=περιμένω.—*εἴτινες* . . . *βοηθήσουσι* πλαγία ἐρωτ. πρότασις.—*ὡσπερ εἶχε*=ὅπως ἦτο καὶ εὐρίσκετο, εὐθύς.—*ταύτης τῆς νυκτός*=τῆς αὐτῆς νυκτός: γενικὴ τοῦ χρόνου.—*διαιρῶ*=χωρίζω εἰς δύο.—*διελὼν πυλίδας*=διαρρήξας, ἀνοίξας μικρὰν πύλην.—*ταύτη* ἐπιροηματικῶς=διὰ ταύτης, ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέρος.—*διάγω*=διαπερῶ.—*προσβάλλω πρὸς τι*=κάμνω ἔφοδον ἐναντίον τινός.—*τὸ βασίλειον*: ἔνν. δῶμα=τὰ βασίλεια, τὸ ἀνάκτορον.

31. *παρακέλευσις*=παρόρησις, ἐνθάρρυνσις.—*διατρῖβειν*

ἐνν. τὸν χρόνον.—*τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν*;=οὐ δεῖ διατρίβειν λέγοντα=δὲν πρέπει νὰ χάνω τὸν καιρὸν μου ἀναφέρων.—*οἱ περὶ τὸν τύραννον*=ἡ ἀκολουθία, οἱ σωματοφύλακες τοῦ βασιλέως.—*ἀνταγωνιστής*=ἀντίπαλος.

32. *ἀρετή*=ἀνδρεία.—*πρίν* . . . *ἐτιμωρήσατο*=παρὰ ἀφοῦ. . . —*τιμωροῦμαι τινα*=τιμωρῶ, ἐκδικοῦμαι τινα.—*τοῖς φίλοις*=τοὺς συμπαθοῦντας αὐτὸν πολίτας.—*κομίζομαι τι*=ἀνακτῶ τι.

ιγ'

33. *τὰ ἐχόμενα*=τὰ ἐπόμενα.—*οἶμαι δηλώσειν* ἀμεταβάτως=*δηλὸν ἔσσεσθαι*.

ιδ'

34. *τιμῆ*=ἄξιωμα, τίτλος.—*οὔτ' ἂν ὁ λόγος ἴσως τοῖς καιροῖς ἀρμόσειε*=οὔτε ὁ λόγος (: ἡ σύγκρισις) θὰ ἤρμοζεν ἴσως εἰς τὴν (παροῦσαν) περίστασιν.—*προελόμενοι* τοῦ προαιροῦμαι=ἐκλέγω, λαμβάνω ἐκλεκτικῶς.—*εὐδόκιμος*=ὁ εὐδοκιμῶν εἰς τι, ὁ ὄνομαστός.—*ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν*=πρὸς τούτους παραβάλλωμεν.—*οὐδέν* ἐπίρρημα=οὐδόλως.—*ἐξετώμεν* σπάνιος μέλλων τοῦ ἐξετάζω (ἐξετῶ).

ιε'

35. *κίνδυνος*=ἄγών.—*θάθυμος*=ὀκνηρός, ἀδιάφορος.—*ὅστις ἂν δέξαιτο* ἀναφ. συμπερασματικὴ πρότασις.—*τὴν ἀρχὴν ταύτην* δηλ. τὴν βασιλείαν.

ις'

36. *καθόδων* ἔδῳ ἐννοεῖ εἰδικώτερον ὁ ὄητωρ τοὺς λεγομένους *νόστους*, μὲ τοὺς ὁποίους πολλοὶ ποιηταὶ ἠσχολήθησαν.—*εὐδοκιμῶ*=φημιζομαι.—*παρ' αὐτῶν*=μόνοι των, διὰ τῆς ἰδίας φαντασίας.—*μεμυθολόγηκεν* ἐνν. *περὶ τινος* εἰς τοῦτο ἀναφέρεται ἢ ἀντωνυμία *ὅστις*.—*εἰς τὴν αὐτοῦ* ἐνν. χώραν.—*πεποιήνται* ἐνν. ὑπὸ τῶν ποιητῶν.—*λαβόντες* ἢ μετοχ. κατηγορηματικὴ, διότι τὸ *ποιεῖν (ποιεῖσθαι)* ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ παριστάνειν (παριστάνεσθαι) ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν δεῖξεως σηματικῶν ὀημάτων.—*τέχνη*=ἀπάτη, πανουργία.—*περιγίγνομαι τινος*=ἐπικρατῶ, ἐπιβάλλομαι ἐπὶ τινος (πρβλ. πρὸς Νικοκλέα κεφ. ζ', § 25).

ιζ'

37. *ἐπὶ τάδε*=πρὸς τοῦτο τὸ μέρος, ἐντεῦθεν (τοῦ Τρωικοῦ

πολέμου) ἀντίθετον τοῦ ἐπέκεινα.—*Κύρον* τὸν πρεσβύτερον, τὸν ἰδρυτὴν τοῦ περσικοῦ κράτους.—*κτησάμενον* ἔνν. ταύτην.—*μάλιστα*—ἐξαιρέτως, εἰς ὑπερβάλλοντα βαθμὸν.—*στρατιόπεδον*—στρατός.—*ὁ δέ* ποῖος :—*διὰ τῆς ψυχῆς...καὶ τοῦ σώματος*—διὰ τῆς ψυχικῆς καὶ σωματικῆς ὁώμης.

38. *τῶν τούτων* δηλαδὴ τῷ Εὐαγόρᾳ (δοτικῇ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου).—*κἀκείνοις τοῖς ἔργοις* δηλαδὴ τοῖς ὑπὸ τοῦ Κύρου ἐπιχειρηθεῖσι.—*τῷ μὲν ὁσίως καὶ δικαίως...πέπρακται* πρβλ. κεφ. ια', § 26.—*τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν* τὸν Ἀστυάγην. Ὁ Ἰσοκράτης ἀκολουθεῖ ἄλλην παράδοσιν περὶ Κύρου—διότι πολλοὶ ἐκκυκλοφόρουσιν εἰς τὰς Ἀθήνας—διάφορον ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἐκθέτει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν.—*τούτου...ἐπαινέσειεν* ἢ γεν. *τούτου* δηλοῦν τὴν αἰτίαν—ἕνεκα τούτου, δι' αὐτὸ (δηλ. διὰ τὴν ἀρετὴν).

39. *ὑποστέλλομαί τι* κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν πλοίων· διότι *ὑποστέλλομαι*—μαζεύω τὰ παντὰ τοῦ πλοίου (πρβλ. ὑποστολὴ τῆς σημαίας) ἐκ φόβου ἐπικειμένης τρικυμίας—ἀποσιωπῶ τι ἐκ φόβου.—*μηδὲν ὑποστειλάμενος*—χωρὶς καμμίαν διαστροφὴν ἢ παρασιώπησιν.—*παρηρησία χρώμαι*—παρηρησιάζομαι, μετὰ παρηρησίας, ὀρθὰ κοφτά, ὀμιλῶ.—*ἐκείνως*—κατ' ἐκείνον (=τὸν ἕξῃς) τρόπον.—*ὅπως*—πῶς.—*ἐκ παντὸς τρόπου* δηλ. δικαίως ἢ ἀδίκως.—*θρασέως*—θαρραλέως, μετὰ πεποιθήσεως.—*εἰρηκῶς* ἐκ τοῦ φανήσομαι.

ιη'

40. *ἐπὶ μικροῖς διαφέρω*—παρουσιάζω ὑπεροχὴν εἰς μικρά.—*τοιούτων* ἔνν. οἷα ἂν ἦν τὰ ἔργα, δηλ. μικρῶν.—*τυραννίς*—;—*σεμνὸς*—μεγαλοπρεπής.—*περιμάχητος*—περιζήτητος.—*λόγων εὐρετής* ἔνν. ὁ ὄητωρ, ὁ λογογράφος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀντιδιαστέλλεται ὁ ὄητωρ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ὁ πολιτικός.

ιθ'

41. *ἐν τούτοις* ὅσα ἀνέφερον ἀνωτέρω περὶ τῆς δράσεως τοῦ Εὐαγόρου.—*ὑπερβάλλομαι*—ὑπερτερῶ, ὑπερέχω.—*καταδεής* ἴδε πρὸς Νικοκλέα κεφ. β', § 7.—*εὐφυῆς τὴν γνώμην*—δεξιὸς κατὰ τὸν νοῦν, ἄνθρωπος μὲ φυσικὴν δξύνουσαν.—*ὀλιγορεῖν* ἔνν. τῶν πραγμάτων.—*ὀλιγορῶ τινος*—παραμελῶ, ἀδιαφορῶ διὰ τι.—*αὐτοσχεδιάζω περὶ τινος*—λέγω ἢ πράττω (ὅπως ἐδῶ) ἐκ τοῦ προχείρου, ἄνευ προηγουμένης σκέψεως, περὶ τινος.—*ζητῶ*—ἔρευνῶ.—*φροντίζω*—μελετῶ.—*διέτριβεν* ἔνν. ὤν.—

ὁμοίως ἔνν. καλῶς.—**θαυμάζων δ' ὅσοι**—**θαυμάζων δὲ τούτων, ὅσοι.**—**θαυμάζω τινός** = παραξενεύομαι μὲ κάποιον, μὲ τὴν νοοτροπία κάποιου, ὅπως λέγομεν σήμερον.—**τῶν μὲν ἄλλων ἔνεκα** τίνων δηλαδή; —**ψυχὴ**—διάνοια.

42. **ἔπειτα** ἀπόδοσις τοῦ ἀνωτέρω: **πρωτόν μὲν.**—**περὶ τῶν πραγμάτων** ἔνν. τῶν πολιτικῶν—περὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας.—**τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἔχω**—καθ' ὅμοιον τρόπον σκέπτομαι.—**τῶν ὄντων**—τῶν ἑαυτῶν ὑποθέσεων.—**ἄραθυμία**—νωθρότης, ἀπόλαυσις.—**εὐπραγία**—πραῖξις ἀγαθῶν ἔργων.—**καρτερία**—ὑπομονὴ τῶν πόνων.—**ἐνούσας** ἢ μετοχὴ ἐκ τοῦ ὄρων.—**οἱ ἐπιβουλευόντες αὐτῷ**—οἱ σχεδιάζοντες νὰ τοῦ κάμουν κακόν, οἱ ἐχθροὶ του.—**φθάνειν** ἔνν. αὐτόν.—**φθάνω τινά**—προφθάνω, καταλαμβάνω τινά.—**ἐπιεικῆς**—ἀγαθός, χρηστικός.—**λανθάνειν** ἔνν. αὐτόν.—**ἐξ ὧν**—ἐκ τούτων, ἄ.—**ἐτέρων**—παρ' ἐτέρων.—**σύνοιδά τι**—ἔχω ἀκριβῆ γινῶσιν τινος.

43. **ἐν ταῖς τοιαύταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν καταστήσας**—καίτοι δ' ἐπεφόρτισε τὸν ἑαυτὸν του μὲ τοιαύτας φροντίδας—μολοντί δὲ μὲ τόσην προσοχὴν ἐφρόντιζε (δι' ὅλα).—**οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην.. εἶχε**—οὐδὲ περὶ τῶν καθ' ἐκάστην ἡμέραν συμβαινόντων δὲν ἐπλανᾶτο (=δὲν ἠπατάτο) οὐδὲ εἰς ἓν καὶ μόνον.—**θεοφιλῶς**—ὡς οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἐπιθυμοῦν.—**οἱ εἰσαφικνούμενοι**—οἱ ἔξωθεν ἐρχόμενοι, οἱ ξένοι.—**τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας** γεν. τῆς αἰτίας =διὰ τὴν ἀρχήν, τὴν διακυβέρνησιν τῆς πόλεως.—**διὰ τὴν βασιλείαν ἐκείνου** (=διότι ἐκεῖνος ἦτο βασιλεὺς των).—**τοὺς ἄλλους** δηλ. τοὺς ἀρχομένους.—**ἀδικῶν... τιμῶν... κολάζων** κατηγ. μτχ. ἐκ τοῦ διετέλεσεν' ἀπὸ τὸ ἴδιον ῥ. ἐξαρθῶνται καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι μτχ., αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν (**δεόμενος, συμβουλευόμενος** κλπ).—**σφόδρα** = κραταιῶς, μὲ ἐπιβολήν.

44. **οὐδὲν** ἐπίρρημα—οὐδόλως.—**συμβουλεύομαι τινι**—συσκέπτομαι, ἀνταλλάσσω τὰς σκέψεις μου μετὰ τινος' ἐπομένως—ἀκούω τὰς γνώμας τινός.—**πολλά** αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.—**οἱ χρώμενοι**—οἱ φίλοι.—**ἠτώμαί τινος**—εἶμαι ἡττων τινός, ὑποκύπτω εἰς τινα.—**ἅπαντα** αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—**περιγίγνομαι τινος**—νικῶ τινα.—**σεμνός**—σοβαρός, βαρὺς.—**συναγωγὴ τοῦ προσώπου**—σύμπτυξις τοῦ δέρματος τοῦ προσώπου, σκυθρωπότης.—**κατασκευὴ τοῦ βίου**—ἡ κατάστασις τοῦ βίου, ἡ ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς.—**ἀνωμάλως πρὸς τι διάκειμαι**—εἶμαι ἀσταθῆς ἀπέναντί τινος.—**ὁμολογία**—συμφωνία.

45. **μέγα φρονῶ ἐπὶ τινι**—μεγαλοφρονῶ, μεγαλοπιάνομαι διὰ κάτι.—**διὰ τύχην**—ἐκ τῆς εὐνοίας τῆς τύχης (ὅπως λ.χ. ἡ εὐγένεια τῆς καταγωγῆς, τὰ πλούτη, τὰ ἀξιώματα, ἡ ὥραιότης) συνήθως. εἰς τοὺς ῥήτορας ἡ λέξις τύχη δὲν σημαίνει τυφλὴν τινα δύναμιν κυβερνῶσαν τὰ ἐγκόσμια, ἀλλὰ τὴν ἐκ θεοῦ εὐνοίαν καὶ εὐλογίαν.—**δι' αὐτὸν**—ἐκ τῶν ἰδίων ἀρετῶν (ὡς ἡ παιδεία, ἡ

φρόνησις κλπ.).—*ὕψ' αὐτῷ ποιουμαί τινα* = καθιστῶ τινα ὑποχείριόν μου, τὸν σκλαβώνω, ὅπως λέγομεν σήμερον.—*φύσις* = χαρακτήρ.—*ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν* κλπ. πρβλ. πρὸς Νικολέα κεφ. η', § 29.—*ἔρασιώνη* = εὐκολία τῆς ζωῆς, ἀπόλαυσις.—*ὑπολείπω καὶ ὑπολείπομαι* = ἀφήνω ὀπίσω.

46. *ὄλωσ* = καθόλου, μὲ ἓνα λόγον.—*ὦν* = τούτων, ἄ.—*προσείμι* = προσυπάρχω, προσιδιάζω.—*πολιτεία* = πολιτειακὸν σχῆμα, πολιτευμα.—*δημοτικὸς* = δημοκρατικὸς.—*τῇ θεραπείᾳ*—*τῇ διοικήσει* δοτ. τοῦ κατὰ τι.—*πολιτικὸς* = ἀριστοκρατικὸς.—*τῇ τῆς πόλεως ὄλης διοικήσει* διὰ τῆς ἐκλογῆς ὡς κρατικῶν ὁργάνων τῶν ἀρίστων.—*στρατηγικὸς* = ἔμπειρος τῆς στρατηγικῆς, τῆς κατ' ἀπόλυτον πρωτοβουλίαν διοικήσεως τοῦ στρατοῦ (πρβλ. στρατηγὸς αὐτοκράτωρ).—*τυραννικὸς* = βασιλικὸς.—*εὐβουλία* = σωφροσύνη, σύνεσις.—*τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν* = διὰ τῆς ὑπεροχῆς κατὰ πάντα ταῦτα = διότι εἶχεν ἀνεπτυγμένας εἰς ὑπερβολικὸν βαθμὸν πάσας ταύτας τὰς ιδιότητες (τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ἴδιον τοῦ βασιλέως).

κ'

47. *ἐκβεβαρβαρωμένην* ἴδε κεφ. η', § 20.—*ἐμπορίῳ χρῶμαι* = ἔχω ἐμπορικὸν λιμένα, σταθμὸν.—*χώρα* = ἔδαφος.—*προσεκλήσατο*—*προσπεριεβάλετο* ἢ *πρὸς* = πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι.—*τείχη προσπεριεβάλετο* = διὰ συμπληρωματικῶν τειχῶν ἐφρόντισε νὰ περιβληθῇ ἡ πόλις.—*κατασκευῆ* = δημόσια, κοινωφελῆ ἔργα (ἴδε πρὸς Νικολέα κεφ. στ', § 19).—*ἀπολείπομαι* = εἶμαι, ἐλλιπής, μένω ὀπίσω ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν δρομέων.—*ἐνεποίησεν* ἔνν. αὐτῇ, τῇ πόλει.—*ἐμποιῶ τινί τι* = δημιουργῶ τι ἔν τινι.

48. *ἐπίδοσις* = πρόοδος, ἀνάπτυξις (πρβλ. ἐπίδοσις εἰς τὰ μαθήματα).—*ἤθος* = συνήθεια, τρόπος.—*τὰ προσόντα τινί* = τὰ ἀνήκοντα εἰς τινα.

49. *τίς... ἂν ἐφίκοιτο* ἔνν. τῷ λόγῳ.—*ἐφικνοῦμαι τινος* (τῷ λόγῳ) = εὐστόχως παριστῶ (= χαρακτηρίζω) [διὰ τοῦ λόγου].—*τοιαύτης φύσεως* ἔνν. ἀνδρὸς = τὸν τοιαύτην φύσιν ἔχοντα ἄνδρα, τοιοῦτον ἄνδρα.—*ὄς* εἰς τὸ ἀνδρὸς (τοιαύτης φύσεως ἀνδρὸς).—*τόπος* = γεωγραφικὴ ἔκτασις, χώρα.—*περιέχω τι* = περικλείω, περιβάλλω τι.—*μετριότης* = χρηστότης.—*ἀπροσοίστως* (ἀπρόσοιστος [α στεφ. + προσφέρωμαι]) = ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ νὰ πλησιάσῃ κανεὶς) = ἀπροσπελάστως.—*χαλεπὸς* = ἄγριος—*εἶχον* οἱ πολῖται καὶ οἱ περίοικοι.—*ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς ἔχω* = εἶμαι ἀπροσπελάστος καὶ ἄγριος· τοῦτο ἀντιτίθεται εἰς τὸ *ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα προήγαγε*.—*ὠμῶς* = τραχέως, σκληρῶς.

50. *μεταπίπτω* = ὑφίσταμαι μεταβολήν.—*οὔτινες* (= τίνες) αὐτῶν *δόξουσι φιλέλληνας* πлаг. ἐρωτηματικὴ πρότασις ἔξαρωμένη ἐκ τοῦ *ἀμιλλᾶσθαι* ὁμοίου κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸ *πειρᾶσθαι ἢ ἐπιμελεῖσθαι*.—*παιδοποιεῖσθαι* = τεκνοποιῶ.—

κτήματα—οἰκιακὰ πράγματα (σκευή, ἔπιπλα κλπ).—**ἐπιτήδευμα**—συνήθεια.—**οἱ περὶ τὴν μουσικὴν**· ἔνν. ὄντες—οἱ φίλοι τῆς μουσικῆς.—**ἐν τούτοις τοῖς τόποις**· νοεῖται καὶ ἔδῳ τὸ μάλλον.
διατρίβειν· ἐκ τοῦ ὥστε.—**εἰωθότες ἦσαν** (=εἰώθησαν)· δηλ. διατρίβειν.—**οὐδεις ὅστις οὐ**—πάντες.

κα΄

51. **μέγιστον δὲ τεκμήριον**· ἔνν. ἐστὶ τόδε.—**τρόπος**—χαρακτῆρ.—**δοσιότης**—εὐσέβεια, ἀγνότης.—**πολλοὶ καὶ καλοὶ κάγαθοί**· ἤλθον· ἔννοεῖ τοὺς μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῶν 30 τυράννων φυγάδας ἕξ Ἀθηναίων.—**κοῦφος πολιτεία**—κυβέρνησις ἡπία, εὐμενής.—**τῶν οἴκοι πολιτειῶν**· τῶν ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ἐκ τῶν ὁποίων πολλαὶ ἐξέδιδον τοὺς εἰς αὐτὰς καταφεύγοντας φυγάδας εἰς τοὺς τριάκοντα.—**ῶν**—τούτων δὲ (τῶν πολλῶν καὶ καλῶν κάγαθῶν Ἑλλήνων).—**πολύ**· ἔργον—πολὺ ἐργῶδες, κοπιαστικόν.

52. **Κόνωνα**· ὁ Κόνων ἦτο ἀθηναῖος στρατηγὸς διακριθεὶς κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς καταστροφῆς κατώρθωσε μετὰ 8 πλοίων διαφυγῶν νὰ σωθῆ ἰς Κύπρον. Ἐκεῖ ἔμεινε 8 1/2 ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Ἀθηναίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο συνῆψε σχέσεις μὲ τὴν περσικὴν αὐτὴν καὶ ἔλαβε παρ' αὐτῆς ναυτικὴν δύναμιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐνίκησε τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἀνέτρεψε τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν, ἣ ὁποία εἶχε δημιουργηθῆ ἀπὸ τῆς ἥττης τῶν Ἀθηναίων. Ἀργότερον σταλεῖς εἰς πρεσβείαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἡχημαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ σατραποῦ Τιριβάζου καὶ μετεφέρθη εἰς Σάρδεες, ἀπὸ ἐκεῖ δὲ δραπετεύσας ἤλθε πρὸς τὸν Εὐαγόραν εἰς τὴν Κύπρον, ὅπου καὶ ἀπέθανεν.—**ἐξ ἀπάντων**· δηλ. τῶν Ἑλλήνων.—**ὡς**—πρός.—**τῷ σώματι**—τῇ ζωῇ.—**βέβαιοις**—ἀσφαλῆς.—**τῇ πόλει**· τῇ ἑαυτοῦ πόλει, ταῖς Ἀθήναις.—**οὐδὲ περὶ ἐνὸς**—περὶ οὐδενός.—**περὶ τούτου**· ὅτι δηλαδὴ καὶ ἀσφάλειαν θὰ εὕρισκε παρὰ τῷ Εὐαγόρᾳ καὶ βοήθειαν θὰ παρεῖχεν εἰς τὴν πατρίδα του διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς κηδεμονίας τῶν Λακεδαιμονίων.

53. **ποιῶ καὶ πάσχω ἀγαθὰ**—εὐεργετῶ καὶ εὐεργετοῦμαι.—**οὐκ ἔφθασαν ἀλλήλους πλησιάσαντες**—μόλις ἐπλησίασαν ἀλλήλους.—**περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι τινα**—ἐκτιμῶ τινα.—**περὶ πλείονος ἐποίησαντο σφᾶς αὐτούς**· ἄς ἐρμηνευθῆ—συνεδέθησαν πρὸς ἀλλήλους διὰ ἰσχυροτέρων φιλικῶν δεσμῶν.—**δμονοοῦντες**· ἡ μετοχὴ ἐκ τοῦ διετέλεσαν.—**δμονοῶ**—δμογνωμονῶ, ἔχω τὰ ἴδια φρονήματα.

54. **χρῶμαι μεγάλη μεταβολῆ**—ὑφίσταμαι μεγάλην μεταβολήν.—**μεγάλῃ μεταβολῇ κεχηρμένην**· διότι ἄλλοτε μὲν ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἡγεμόνες τῶν Ἑλλήνων, τώρα δὲ διετέλουν ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους.—**λυπηρῶς καὶ βαρέως φέρω**—αἰσθάνομαι πόνον καὶ βαρυθυμίαν (διὰ τι).—**φύσει**—ἐκ γενετῆς, ἐκ καταγωγ-

γῆς.—νόμῳ· διὰ ψηφίσματος τῆς ἐκκλησίας.—*ἐπεποιήντο*· ὑποκείμενον οἱ Ἀθηναῖοι.—*σκοποῦμαι* = σκέπτομαι.—*ὅπως*... *ἀπαλλάξουσιν*· πλαγ. ἐρωτ. πρότ.=πῶς θὰ ἀπαλ.

55. *εἰς τοῦτ' ἀπληστίας ἦλθον*—εἰς τοιοῦτον σημεῖον πλεονεξίας ἔφθασαν· ἡ γενικὴ ἀπληστίας διαιρετικὴ εἰς τὸ τοῦτο.—*κακῶς ποιῶ τινα*—βλάπτω τινα.—*ἐπεχείρησαν*· διὰ τῆς ἀποστολῆς εἰς Μ. Ἀσίαν στρατοῦ ὑπὸ τὸν Θίβρονα κατ' ἀρχάς (399 π. Χ.), τὸν Δερκυλίδαν μετὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀγησίλαον τελευταῖον.—*τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως*· τοῦ Φαρναβάζου καὶ Τισσαφέρνης.—*ἀπορῶ ὅτι χρήσωμαι τοῖς πράγμασι*—εὐρίσκομαι εἰς ἀπορίαν (ἀμηχανίαν), πῶς νὰ ἐξοικονομήσω τὰ πράγματα, νὰ ἀντιμετωπίσω τὴν κατάστασιν.—*διδάσκω τινα*—διαφωτίζω τινα, συνιστῶ εἰς τινα.—*πεζὸν στρατόπεδον καθίσταμαι*—συγκροτῶ πεζὸν στρατόν.—*περιγένοιτο*· τῶν Λακεδαιμονίων.—*τὰ περὶ τὴν ἡπειρον μόνον καλῶς ἔξιν*—ὅτι μόνον τὰ ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ θὰ ἔχουν καλῶς, μόνον ἡ ὑπὸ τὸν μέγαν βασιλέα ἡπειρωτικὴ χώρα θὰ ἔχη τὴν ἡσυχίαν της.—*μεθέξειν*· ἐκ τοῦ νομίζοντες.

56. *πεισθέντων ταῦτα* (ἀντικείμενον) *τῶν στρατηγῶν*—ἀφοῦ οἱ στρατηγοὶ υἰοθέτησαν τὴν γνώμην ταύτην.—*Λακεδαιμόνιοι κατεναυμαχήθησαν*· παρὰ τὴν Κνίδον (παράλιον πόλιν τῆς Καρίας) τὸ 394 π. Χ. ναυαρχοῦντος τοῦ Λυσάνδρου.—*ἠλευθερώθησαν*· τῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου κατασταθεῶν δεκαοκτῶν (=ἀρχῆς ἐκ δέκα ἀνδρῶν), ὡς ἡ Χίος, Μυτιλήνη, Νίσυρος, Τέως, Ἐρυθραία, Ἐφεσος κ. ἄ.—*δόξα*—φήμη, αἴγλη.

57. *Κόνωνος στρατηγοῦντος*· κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Κνίδου ἐναυάρχει ὁ Κόνων τοῦ περσικοῦ στόλου, τὸν ὅποιον ὁ ἴδιος εἶχε συγκεντρώσει ἐκ Κύπρου καὶ Φοινίκης.—*τοῦτο παρασχόντος*· δηλ. τὸ στρατηγεῖν τὸν Κόνωνα.—*ὑπὲρ ὧν*—εἰς ἀνταπόδοσιν δὲ τούτων, εἰς ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνης καὶ διὰ ταῦτα.—*εἰκῶν*—ἀνδριάς.—*οὐπὲρ*· δηλ. εἰς τὸν Κεραμεϊκόν, ὅπου εἶχον στηθῆ οἱ ἀνδριάντες τοῦ Κόνωνος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Τιμοθέου καὶ τοῦ Εὐαγόρου.—*πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν*—πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διὸς σωτῆρος καὶ πλησίον ἀλλήλων.—*ἀμφοτέρων*· ἡ ἐπεξήγησις εὐθύς κατωτέρω.—*ὑπόμνημα*—ἀνάμνησις.

κβ'

Βασιλεύς· Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων (404—361), ὁ γνωστός ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως.—*οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε*· ἐνν. πρὸς ἡμᾶς.—*κατεργάζομαι τι*—φέρω εἰς πέρας, κατορθῶ τι.—*ἔδεισε*· τοῦ δέδοικα ἢ δέδια=φοβοῦμαι.—*ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος*—ἀλλαχοῦ θὰ κάμωμεν λόγον, θὰ ὁμιλήσωμεν. Ἴσως ὁ Ἴσοκράτης ἔγραψε καὶ Κόνωνα (ἢ Κόνωνος ἐγκώμιον), ὁ ὅποιος δὲν περιεσώθη.—*οὕτως ἔσχε*—κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον διετέθη, τοιοῦτον συναίσθημα (δηλ. φόβου) ἔδοκίμασεν.—*ὅτι πρὸς Εὐαγόραν*

οὕτως ἔσχεν· ἀντικείμε. τοῦ (οὐδ' αὐτὸς ἐξήτησε) λαθεῖν. — οὐδ' αὐτὸς λαθεῖν ἐξήτησε = οὐδ' ὁ ἴδιος ἐπεδίωξε νὰ τὸ ἀποκρῦψη.

58. σπουδάζω περὶ τι = ἐπιδεικνύω ζῆλον εἰς κάτι. — χαλεπὸς ἀνταγωνιστῆς = ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος. — ἐκείνον· τίνα; Κύρον· τὸν ἀδελφόν, τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως. — μέγιστον δὲ τεκμήριον· ἔνν. ἐστὶ τοῦτο. — κατεφρόνησεν· δηλ. αὐτῶν, τῶν παρασκευῶν. — διὰ τὸ μὴ φροντίζειν = διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἀδιαφορίαν. — μικροῦ δεῖν ἔλαθεν... ἐπιστάς = ὄλιγον ἔλειψε νὰ καταλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἀνάκτορόν του (= εἰς τὴν πρωτεύουσάν του), χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῆ, νὰ τὸ πάρη εἶδῃσιν. — ἐκ πολλοῦ· ἔνν· χρόνου = ἀπὸ καιρόν. — περὶ δέως ἕχῳ πρὸς τίνα = αἰσθάνομαι ὑπερβολικὸν φόβον πρὸς τίνα. — μεταξὺ πάσῃων εὔ = ἐν ᾧ χρόνῳ εὐηργετεῖτο ὑπὸ τοῦ Εὐαγόρου = καθ' ὃν χρόνον ὁ Εὐαγόρας τοῦ προσέφερον ὑπηρεσίαν· ἔννοεῖται ἡ συνδρομὴ αὐτοῦ εἰς τὸν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἀγῶνα.

59. ταπεινὸς = ἀνάξιος λόγου. — φαῦλος = εὐτελής. — κατεργάζομαι δυναστείας = ἀποκτῶ, κερδίζω δύναμιν, ἔξουσίαν. — αἰσθάνομαι = ἀντιλαμβάνομαι. — αὐτῷ = αὐτοῦ. — τῆς δόξης· τὴν ὁποίαν εἶχον περὶ αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι. — τῶν πραγμάτων = τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, τῶν πράξεών του. — κατὰ μικρὸν = βραδέως. — φύσις = φυσικὰ προτερήματα. — ἀνυπέροβλητος = ἐκείνος, ὃν δὲν δύναται τις νὰ ὑπερβάλλῃ, ξεπεράσῃ = ἀσύγκριτος. — συναγωνίζομαι τινι = ἀγωνίζομαι μετὰ κάποιον, βοηθῶ κάποιον ἀγωνιζόμενον (πρβλ. κεφ. γ', § 29).

60. πολὺν περὶ μειζόνων = περὶ πολὺν μειζόνων (δεδιώς)· δηλ. περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ τοῦ κράτους του. — οὕτω δ' οὖν ὤρμησεν· ἔνν. ἐπὶ τὸν πόλεμον — μετ' ὅσον ὅπωςδῆποτε (τοῦλάχιστον) [= οὖν] ζῆλον ἤρχισε τὸν πόλεμον. — κατανήλωσεν ἀόρ. τοῦ καταναλίσκω ἢ καταναλώω· ὡ· συνηθέστερος ὁ κατηνάλωσα. — τάλαντα· τὸ τάλαντον δὲν ἦτο νόμισμα, ἀλλὰ ποσὸν χρημάτων ἴσον πρὸς ἕξ χιλιάδας ἀττικὰς δραχμίας.

κγ'

61. ἀπολείπομαι = ὑπολείπομαι, ὑστερῶ. — πάσαις... ταῖς δυνάμεσιν· κατὰ τε ξηρὰν καὶ θάλασσαν. — γνώμη = ἀπόφασις. — ἐν τούτοις· ἔνν. τοῖς πράγμασιν = ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ.

62. Φοινίκην· ἴδε κεφ. η', § 20. — πορθῶ = καταστρέφω, λαφυραγωγῶ. — Τύρον· πόλιν τῆς Συρίας πολυανθρωποτάτην. — κατὰ κράτος = διὰ τῆς βίας. — Κιλικίαν· χώραν πρὸς νότον τῆς Μ. Ἀσίας (ἀπέναντι τῆς Κύπρου), γνωστὴν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως. — ἀρετῇ = γενναιότης, ἀνδρεία.

63. τελευτῶν = εἰς τὰ τελευταῖα. — οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς (τοὺς Πέρσας) τοῦ πολεμεῖν = τόσον τοὺς ἐχόρτασεν ἀπὸ τὸν πόλεμον = τόσην ἀποστροφὴν τοὺς ἔκαμε νὰ αἰσθάνωνται πρὸς τὸν πόλεμον. — εἰθισμένῳ· ἐναντιωματ. μτχ. — διαλλάττομαι τινι = συμφιλιοῦμαι, ἀποκαθιστῶ φιλικὰς σχέσεις μετὰ κάποιον. — γίγνομαι

κύριος τῶν σωμάτων—ἀποκτῶ ἔξουσίαν ζωῆς καὶ θανάτου.—
ἄσμενοι—ἀσμένως, μετ' εὐχαριστήσεως· τί εἶναι συντακτικῶς ἢ
λέξις ἄσμενοι;—*λύω τὸν νόμον*—καταργῶ τὸν νόμον, τὴν συνή-
θειαν.—*κινῶ τι* ἴδε κερ. β', § 7.

64. *ἐντὸς τριῶν ἐτῶν* ἀπὸ τοῦ 396—394 (ναυμαχία τῆς
Κνίδου).—*ἔτη δέκα* ἀπὸ τοῦ 385—376.—*δεινὸν*—παράδο-
ξον.—*ἐτέρου τυραννοῦντος*· τίνος;—*χειροῦμαί τι*—κάνω τι
ὑποχείριον, κυριεύω.

κδ'

65. *αὐτῶν* δηλ. τῶν ἡρώων.

κε'

66. *οἱ τότε γινόμενοι*—οἱ τότε ἀκμάσαντες.—*τὰ πράγματα*
—ἡ πολιτικὴ κατάστασις.—*ὅς*· ἀναφορικὴ αἰτιολογ. πρότασις=
καὶ γὰρ οὗτος.—*ἀπελαύνομαι τῆς πολιτείας*—ἀποκλείομαι τῆς
διοικήσεως.

67. *ἄμεικτος*—ὁ εἰς οὐδέμιαν ἐπιμειξίαν πρὸς ἄλλους ἐρχό-
μενος, ὁ ἄξενος.—*ἀμύνομαί τινα*—ἀποκροῦν τινά.

68. *τῶν ἄλλων* δηλ. βασιλίσκων τῆς Κύπρου.—*ὁμολογου-
μένως*—κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν.—*συμβάλλομαί τινι δύναμιν*—
συνεισφέρω εἰς τινα δύναμιν.—*ἀπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κα-
τέστη*· διὰ τῆς ἀνταλκιδείου εἰρήνης (387 π.Χ.).—*τὴν ἠπειρον*
τὴν Μ. Ἀσίαν τὴν τελοῦσαν ὑπὸ τὴν περσικὴν κατοχὴν.—*τῆς*
ἑαυτῶν· ἑν. χώρας.—*κινδυνεύω περὶ τίνος*—ἀγωνίζομαι πρὸς
σωτηρίαν τίνος.—*οἱ δὲ Ἕλληνες ἀντὶ δουλείας* κλπ. προβλ.
κερ. κα', § 57.—*τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχοντας*· δηλ. τοὺς
Λακεδαιμονίους.—*τὴν ἀρχὴν*· ἑν. τῆς θαλάσσης.—*δώσοντας*
τελ. μτχ. ἐκ τοῦ ἔλθειν.

κστ'

69. *τὰ προειρημένα*· ἐν § 60.—*τὸν τελευταῖον πόλεμον*
δηλ. τὸν πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν.—*εἰς πολλὴν ἀπορίαν*
ἂν κατασταίη—θὰ εὐρισκόμην εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν (νὰ
ἀπαντήσω).—*καθ' ὅτι ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν*—
εἰς ὁποιονδήποτε ἐξ αὐτῶν στρέψω τὸν νοῦν καὶ τὴν σκέψιν.

κζ'

70. *ἀθάνατοι γέγονασιν*· ὡς ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Κάστωρ καὶ ὁ
Πολυδεύκης κ.ἄ.—*τῆς δωρεᾶς*· δηλ. τῆς ἀθανασίας.—*σημεῖον*—
ἔνδειξις, ἀπόδειξις.—*θεοφιλῆς*—ὁ ἀγαπώμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ.—
σεριπесόντας· κατηγ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—*ταῖς μεγίσταις*
πυρροαῖς περιπесόντας· ὡς ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Παλα-
μίδης, ὁ Αἴας κ.ἄ.—*μακαριστὸς*—μακάριος, ἀξιολύγητος.—*ὦν*
κατηγορ. μτχ. ἐκ τοῦ διετέλεσεν.

κη'

71. *τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας*· ἑν. τοῦτον—τί εἶδος
εὐτυχίας, ποία εὐτυχία τοῦ ἔλειψε· ἢ γεν. εὐδαιμονίας διαίρει.

εἰς τό τι.—ὅς...*ἔτυχε* ἀναφ. αἰτιολ. πρότασις=ἐφ' ὅσον οὗτος...
τοιούτων προγόνων τίνων; τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ ἴδε
κεφ. 1', § 22-23.—*γνώμη*—;

72. *εὐπαιδίας τυχεῖν*... ἐπεξηγήσις τοῦ ὄ—*εὐπαιδία*=
εὐτεκνία.—*διαμαρτάνω τινός*=ἀποτυγχάνω εἰς κάτι.—*συμπί-
πτω*=συμβαίω.—*ιδιωτικῶ ὀνόματι προσαγορεύομαι*=προσ-
φωνοῦμαι μὲ λέξιν προσιδιάζουσαν εἰς ἰδιώτας (ὅπως π. χ.
παρ' ἡμῖν ἡ λέξις κύριε).—*τὸν μὲν* ἔνν. τὸν Νικοκλέα.—*τοὺς*
δὲ ἀνακτας, τὰς δ' ἀνάσσας: οὕτως ἐκαλοῦντο εἰς τὴν Κύ-
προν οἱ υἱοί, ἀδελφοί, γυναῖκες καὶ ἀδελφαὶ τῶν βασιλέων, ὅπως
σήμερον οἱ υἱοί, ἀδελφοὶ κλπ. καλοῦνται πρίγκιπες.—*εἴ τινες*
τῶν ποιητῶν...ὡς ἦν *θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἢ δαίμων* ὑπαινί-
σεται τὸν Ὅμηρον, ὁ ὁποῖος εἶπε διὰ τὸν Ἐκτορα, ὅτι ἦτο θεὸς
μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων (Ἰλ. Ω, στίχ. 258).—*δαίμων* καὶ συνηθέ-
στερον *δαίμονες*: νοοῦνται οἱ μεταξὺ τῶν δώδεκα θεῶν καὶ τῶν
ἡμιθέων ἢ ἡρώων, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν ἐκ θεοῦ καὶ θνητῆς ἢ
θνητοῦ καὶ θεᾶς.—*περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν* ἀντὶ *περὶ τῆς*
ἐκείνου φύσεως.

κθ'

73. *τῶν μὲν* ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω (κεφ. λ') *ἐγὼ δέ*.—
εἰς Εὐαγόραν ἔνν. ἀναφερομένων.—*πολλὰ μὲν* ἢ ἀπόδοσις
οὐ μὴν ἀλλά.—*ὕστερίζω*=μένω ὀπίσω.—*ὕστερίζω τῆς ἀκμῆς*
τῆς ἑμαυτοῦ=διατελῶ ἐν ἐλλείψει (στερησει) τῆς ἀκμῆς τῆς ἡλι-
κίας μου=δὲν μοῦ ἐπιτρέπουν αἱ σωματικαὶ καὶ πνευματικαὶ μου
δυνάμεις.—*ἀνεγκωμίαστος*=ἄνευ ἐγκωμίων.

λ'

74. *ταύτας* τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας.—
σεμνύνομαι ἐπὶ τινι=εἶμαι ὑπερήφανος, καμαρώνομαι διὰ
κάτι.—*φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινι*=*σεμνύνομαι ἐπὶ τινι*.—*ἔπειθ'*
ὅτι ἄξια παρατηρήσεως ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως: τὸ αἴτιον τοῦ
προκρίνω (τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας) ἐξηνέχθη
κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ μετοχῆς (*εἰδώς*), τώρα δὲ διὰ προτάσεως τὸ
αὐτὸ καὶ κατωτέρω: *πρὸς δὲ τούτοις ὅτι* κλπ.—*τύπος*=εἰκὼν.—
παρ' οἷς ἂν σταθῶσι=εἰς τὴν πόλιν τῶν ὁποίων ἤθελον τυχὸν
ἰδρῶθῃ.—*ἐξενεχθῆναι* τοῦ *ἐκφέρομαι*, τὸ ὁποῖον ἐπὶ λόγων καὶ
συγγραμμάτων=λαμβάνω δημοσιότητα, κυκλοφορῶ.—*οἱ εὖ φρο-
νοῦντες*: ἔδῶ=οἱ πεπαιδευμένοι.—*διατριβαί*=συγκεντρώσεις
μετὰ συζητήσεων, φιλολογικαὶ συγκεντρώσεις, ὅπως θὰ ἐλέγομεν
σήμερον.—*ἀγαπῶμαι*=θαυμάζομαι, ἐπαινοῦμαι.—*παρ' οἷς*: δηλ.
τοῖς *εὖ φρονοῦσιν*.—*εὐδοκιμῶ παρά τινι*=ἔχω ὑπόληψιν, ἀπο-
λαύω τιμὴν πλησίον τινός.

75. *τὰ πεπλασμένα καὶ γεγραμμένα*=τὰ καμωμένα ἀπὸ
πηλὸν καὶ τὰ διὰ χρωμάτων ζωγραφισμένα=αἱ εἰκόνας τῶν γλυπτῶν
καὶ τῶν ζωγράφων.—*τοῦ σώματος* ἔνν. ἑαυτοῦ.—*διάνοια*=ἔν-
νοια.—*πρὸς δὲ τούτοις ὅτι*... ἀλλὰ *χρηστοῖς εἶναι βουλο-*

μένοις· ἡ ἔννοια : κανείς μὲ τὸ νὰ ἴδῃ ἄνδρα ἀπὸ πηλὸν καμω-
 μένον ἢ ζωγραφιστὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνον
 τὸ ἰδικόν του σῶμα· ἐὰν κανείς λ.χ. παρατηρήσῃ καὶ ἐρευνήσῃ μὲ
 ἀκρίβειαν ἀνδριάντα τοῦ Ἡρακλέους, δὲν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ
 τὰς δυνάμεις τοῦ Ἡρακλέους, ἀφοῦ εἶναι αὐτὸς ἀδύνατος κατὰ τὸ
 σῶμα. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὁμῶς νὰ γίνουσι χρηστοὶ ἠμποροῦν ἐξολο-
 ἐκ τῆς ἀκοῆς τῶν ἐπαίνων τῶν ἐναρέτων νὰ μιμηθῶν εὖς τρό-
 πους ἀλλήλων καὶ τὰς ἐννοίας τὰς ἐνυπαρχούσας εἰς τὰ λεγόμενα.
 λα'

76. **ὧν ἔνεκα** = τούτων ἔνεκα διὰ τοὺς λόγους δηλαδή, τοὺς
 ὁποίους ἐξέθεσεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. — **τοῖς ἀπ' Εὐα-
 γόρου γεγονόσι**· δηλ. ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νικοκλέους Πνυταγόρας καὶ
 οἱ λοιποὶ συγγενεῖς. — **παράκλησιν** ἐπὶ τὴν Εὐαγόρου μίμησιν. —
παράκλησις = προτροπή, παρόρμησις. — **θεωρῶ τι** = παρατηρῶ τι
 ὡς εἰκόνα. — **συνδιατρίβειν αὐταῖς** = ἀναγινώσκειν αὐτάς.

77. **φιλοσοφία** = ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν μάθησιν, τὴν μόρφωσιν.
ἐτέρους καὶ οὐχὶ συγγενεῖς. — **εὐλογοῦμαι** = ἐπαινοῦμαι. — **παρα-
 καλῶ τινα** = προτρέπω, παρορμῶ τινα. — **ὅπως** = πῶς.

λβ'

78. **καταγινώσκω**· μετ' ἀπαρεμφάτου ἢ εἰδικῆς προτάσεως
 (ὅπως ἐδῶ) = κατηγορῶ. — **διακελεύομαί τινι περὶ τινός** = συμ-
 βουλευῶ τινὰ περὶ τινος. — **ἀφεμένους** (ἐνν. ταῦτα). . . **χαίρουσι**
 = ἀφήνοντες κατὰ μέρος ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα αἰσθάνονται ἐξαι-
 ρετικὴν εὐχαρίστησιν = τὰς ἀπολαύσεις των.

79. **ταῦτ' εἰδὼς** = καίπερ ταῦτ' εἰδὼς· ἡ μετ. ἐναντιωματικῆ.
ταυτόν τὸ ν διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς χασμοδίας. — **ἀμιλλῶμαι**
περὶ τῆς νίκης = διαγωνίζομαι περὶ τῆς νίκης.

λγ'

80. **ἐξ ὧν** = δι' ὧν. — **παροξύνω τινα** = διεγείρω, κεντρίζω
 τινά. — **ἐλλείπω** = εἶμαι ἑλλιπής, χαλαρώνω τὸν ζῆλόν μου. —
ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι· ἐνν. ἐπιμελεῖ τῆς ψυχῆς καὶ ταύτην
ἀσκεις. — **ὅπως** (= πῶς) **ἄξιος ἔσει**· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἐπιμε-
λεῖσθαι (πλαγ. ἐρωτ. πο.). — **περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι τι** = ἐνδια-
 φέρομαι πολὺ διὰ τι, ὑπεριτιμῶ τι. — **πλείστων καὶ μεγίστων**
 ποῖα εἶναι αὐτά;

81. **ἀγαπῶ, εἰ** = εὐχαριστοῦμαι, μένω ἱκανοποιημένος, ἐάν. —
τῶν παρόντων τῶν συγχρόνων βασιλέων τῆς Κύπρου. — **εἰ** =
 διότι. — **ὧν** . . . **γεγονώς**· ἐναντιωμ. μετοχ. — **ὑπόγυις** = ὁ μόνις
 ἐξεληθὼν ἐκ τῶν χειρῶν τινος, ὁ πρόσφατος. (γυῖον ἢ γυῖα = ἡ
 χεῖρ). — **τὸ ὑπογυϊότατον**· ἐπιρρηματικῶς = τελευταίως. — **τῶν ἄλ-
 λων**· δηλ. τῶν ἰδιωτῶν. — **τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς τιμαῖς ὄντων**·
 δηλ. τῶν βασιλέων. — **ἔστιν ἐπὶ τινι** = εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν, εἰς
 τὸ χεῖρι κάποιου. — **διαμαρτάνω τινός** = ἀποτυγχάνω εἰς τι, στε-
 ροῦμαι τι. — **ἐπιδίδωμι** = προσοδεύω, προκόπτω. — **προσηκει**· ἐνν.
 γενέσθαι.

